

PORNOPODERÍO

Empoderar als homes joves a una gestió
justa, responsable, desobedient i conscient
de la pornografia i la sexualitat

MIJS
MÀSTER INTERUNIVERSITARI
JOVENTUT I SOCIETAT

Autor: Amat Molero Borràs
Tutora: Mònica Figueras Maz
1 de Juliol 2021

PORNOPODERÍO

Empoderar als homes joves a una gestió justa, responsable, desobedient i conscient de la pornografia i la sexualitat

Autor: Amat Molero Borràs

Tutora: Mònica Figueras Maz

1 de Juliol 2021

DESCRIPTORS:

Pornografia, Masculinitats, Joventut, Empoderament, PornoPoderío

RESUM DEL TFM:

El porno forma part de la nostra cultura hegemònica amb un alt i creixent consum. Tenint en compte la manca i dèficit d'impacte de polítiques públiques educatives al voltant de l'educació sexual podem dir que per omissió de la institució pública el porno mainstream representa actualment el gran educador dels consumidors: homes joves. La pornografia mainstream en debat feminista per representar desigualtats social i pel seu impacte en els consumidors. En aquest TFM s'explora quina és la realitat del porno, quines són les polítiques públiques educatives, els diversos discursos feministes, les formes de treballar amb homes i, finalment, es crea la proposta del PornoPoderío com un discurs que empodera als homes a fer una gestió justa, responsable, desobedient i conscient de la pornografia i la sexualitat.

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ	1
2. EL PORNO EDUCADOR	4
3. POLÍTIQUES PÚBLIQUES SEXUALS I PORNOGRÀFIQUES	8
4. LES GUERRES DEL PORNO	15
5. ANTI-PORNOGRAFIA	17
6. PRO-PORNOGRAFIA i SEX-POSITIVE	20
7. MASCULINITATS I PORNO	26
8. MASCULINITATS, RESISTÈNCIES I TRANSFORMACIÓ	34
9. PORNOPODERÍO, LA PROPOSTA DE LES CONCLUSIONS	38
10. BIBLIOGRAFIA	55

1. INTRODUCCIÓ

La temàtica d'aquest Treball de Final de Màster (TFM) no s'allunya pas de qui sóc i la meva història de vida personal i professional davant la temàtica de la pornografia i és important poder posicionar (Harding, 1987) i situar (Haraway, 1991) aquest treball en la meva identitat que tant en allò personal com professional acaba sent política. La combinació entre ser home, jove, educador, consumidor de pornografia i feminista m'han fet generar molts debats, contradiccions, mal de caps i malestars. Com a home m'he educat afectivo-sexualment a través del consum de pornografia, ja que les xerrades a l'institut o amb els meus pares resultaven ínfimes davant la quantitat de porno consumit. Com a jove de 29 anys he viscut l'expansió de l'Internet a les llars i el creixent consum de pornografia. Com a educador i professional de joventut he pogut veure problemàtiques al voltant de la pornografia com l'addicció, conductes de risc sexual o actituds masclistes apreses. I com a feminista he viscut internament els debats de la pornografia (a favor o en contra) de forma teòrica i, òbviament, pràctica sent jo home i consumidor.

Aquesta percepció subjectiva de la problemàtica i debats interns al voltant de la pornografia, els feminismes, les masculinitats i la joventut podia ser un mirall d'una problemàtica social que encara no havia investigat amb rigor i profunditat. En la realització del propi TFM prenc consciència que la meva vivència subjectiva era un mirall d'una realitat social plena de problemàtiques les quals precisen ser abordades: la poca investigació, la manca de polítiques públiques educatives d'educació sexual, els debats feministes sense resoldre, models de treball estancats... però decideixo centrar-me en la descoberta que en l'actualitat la pornografia és el gran educador sexual dels homes joves (Lust, 2009). Davant d'aquesta realitat decideixo respondre a preguntes tals com: Quin paper pren la institució pública davant el porno? Quins debats i discursos hi ha dins i fora la producció del porno? Qui s'oposa a la pornografia i per què? Qui accepta el porno, des de quines estratègies i per què? Quin és l'impacte del porno en l'home jove? Com podem treballar específicament amb els homes? Quines conclusions extrec i què apporto en tot això.

L'aportació d'aquest TFM és poder conèixer més sobre la la pornografia i la seva realitat a la nostra cultura, analitzar críticament les polítiques públiques educatives que intenten abordar la temàtica, aproximar-me a les polaritats discursives del debat

feminista, conèixer l'impacte específic cap als homes joves, analitzar críticament els models de treball amb homes i, com a aportació pròpia, la reflexió de tot allò que he analitzat i la creació d'una proposta discursiva de com s'hauria d'abordar aquest l'ús i gestió de la pornografia amb homes joves des d'una perspectiva empoderadora, justa, conscient, desobedient i responsable per tal de poder gaudir del plaer i la sexualitat i prevenir i intervenir en qualsevol mena de violències que es puguin generar per les representacions del porno *mainstream*.

És per això que l'objectiu general del TFM és problematitzar el discurs de com s'aborda el porno en l'educació sexual a l'estat espanyol amb joves homes i fer-ne una proposta discursiva de millora basada en l'empoderament, la justícia, la consciència, la desobediència i la responsabilitat. D'aquest objectiu general se'n deriven diversos d'específics que estructuraran les parts del mateix treball:

- Aproximar a conèixer la història i realitat de la pornografia
- Conèixer les polítiques públiques educatives per treballar al voltant d'aquesta
- Investigar els discursos i debats al voltant de la pornografia i els feminismes
- Aprofundir en la relació entre pornografia i masculinitats
- Analitzar models d'intervenció educativa amb homes
- Elaborar una proposta discursiva de com s'hauria d'abordar aquest l'ús i gestió de la pornografia amb homes joves des d'una perspectiva empoderadora, justa, conscient, desobedient i responsable.

En la història del porno m'aproximaré bibliogràficament als seus orígens des d'una perspectiva macro com a forma de comprendre la seva arqueologia a nivell etimològic, discursiu i de transformació històrica. D'aquesta forma podrem tenir una perspectiva històrica del que ha representat i representa el porno a la nostra cultura occidental.

La anàlisi de la realitat ens servirà per poder fer una fotografia de la realitat actual amb dades estadístiques i autores que han investigat al voltant de la temàtica de forma quantitativa. Aquesta anàlisi prendrà una perspectiva mundial i macro acabant acostant-se a les dades que podem tenir de l'estat espanyol. Des d'aquí podrem conèixer quantitativament els consums, perfils de consum i integració de la pornografia en la nostra cultura occidental i estatal.

Seguidament elaboraré una anàlisi de les polítiques públiques educatives que aborden la temàtica de la pornografia. Per fer-ho, analitzaré l'històric de lleis educatives,

l'actualitat dels programes que es tiren endavant i la anàlisi d'investigadores al voltant d'aquestes lleis i programes. Així podrem veure, davant la realitat de la pornografia, quin és el paper que pren la institució pública.

A partir d'aquí analitzaré de forma bibliogràfica els debats feministes al voltant de la pornografia. Aquesta anàlisi ens donarà perspectiva política crítica al voltant de la indústria, consum, impactes, efectes i perspectives que hi ha en i sobre la pornografia. Una forma de veure i entendre quins discursos hi ha darrera els programes que acaben treballant amb joves homes aquesta temàtica i també quin discurs s'apropa més a la proposta que genero.

Focalitzaré la recerca de forma bibliogràfica en la relació entre masculinitats i pornografia per a poder comprendre i entendre de forma específica l'impacte en la construcció de les masculinitats i el gènere masculí. Això ens podrà aterrar, en perspectiva de gènere, què succeeix de forma específica entre porno i l'eix "home" de la nostra recerca. D'aquí es deriva una anàlisi crítica dels models d'intervenció amb homes per comprendre els discursos que hi ha darrera la forma de treballar amb homes des d'una perspectiva de gènere i feminista.

A partir d'aquí faré unes conclusions finals sobre la anàlisi elaborada anteriorment i plantejaré una nova perspectiva discursiva que pugui resoldre les problemàtiques des d'una perspectiva empoderadora, justa, conscient, desobedient i responsable. Per tant, posant al centre l'agència i poder dels homes en aquesta gestió i ús de la pornografia i la transformació de la vivència de la sexualitat, les relacions o el plaer. En aquest apartat aportaré la meua proposta discursiva de gestió empoderadora de l'ús i gestió de la pornografia a homes joves anomenada: PornoPoderío. Per aproximar-m'hi parlaré de:

- El PornoPoderío i el poder
- El PornoPoderío i l'empoderament d'homes joves
- El PornoPoderío i l'empoderament just, conscient, responsable i desobedient
- El PornoPoderío i el debat feminista
- El PornoPoderío i els discursos de treball amb homes
- El PornoPoderío en programes d'educació sexual i pornografia actualment

Amb tot això hauré pogut problematitzar el discurs de com s'aborda el porno en l'educació afectivo-sexual a l'estat espanyol amb joves homes i fer-ne una proposta

discursiva de millora basada en l'empoderament, la justícia, la consciència, la desobediència i la responsabilitat.

2. EL PORNO EDUCADOR

Què és i què representa el porno en la nostra cultura?

Què és el porno? Robertson (1983) ens fa un aforisme parlant de la pornografia com un elefant, ja que resulta difícil de definir, però se la reconeix quan se la veu. Aquest aforisme representa la dificultat de poder definir amb exactitud què és la pornografia, ja que la seva definició és producte d'un discurs subjectiu i social en constant canvi i moviment.

Etimològicament l'origen de la paraula pornografia és grec. Una unió entre pornê (prostituta) y el verb graphien (l'acte d'escriure o representar). Per tant, ho podem interpretar com als escrits o representacions de les prostitutes (Marzano, 2006). Tal com ens explica Peña (2012) el terme pornografia no apareix de forma escrita la història fins a l'any 1769, amb la publicació *Le pornographe ou la prostitution reformée* del francès Nicholas Edmé Restif de la Bretonne que creava amb la seva obra una proposta de reforma a la pràctica de la prostitució, d'aquí el seu origen etimològic. Però la popularització del terme no es va donar fins a l'any 1857 amb la impressió del diccionari mèdic anglès en què es defineix la pornografia com a “material d'higiene pública”. Una forma d'entendre la pornografia connectada amb el discurs dominant (Foucault, 1973) d'una època social cristiana en què la sexualitat i tot el que es relaciona amb ella (eròtica, desig, fantasia, sexe, afectes...) estava sota vigilància, repressió i persecució (Peña, 2012).

Actualment, des d'òrgans institucionals i públics nacionals, es segueix mantenint aquesta perspectiva moralista i cristiana amb definicions oficials com la de l'Institut d'Estudis Catalans (2021) entenent la pornografia com a “[LC] Tractat sobre la prostitució.” i “[FLL] En una obra literària, artística, etc., ús i descripció de termes i de situacions majoritàriament considerats com a obscens perquè ultrapassen els límits de les convencions morals compartides”. Una percepció d'aquesta basada en l'associació de la pornografia al treball sexual, una associació errònia, ja que no hi ha una relació clara entre la feina artística de la pornografia i la prostitució. Alhora, associar pornografia i prostitució és barrejar treballs que, tot i relacionar-se amb l'àmbit de la

sexualitat, no tenen perquè tenir relació. Sembla més que es tracti d'una relació perquè tant pornografia com prostitució tenen un clar estigma social (Juno i Smith, 2020).

La perspectiva actual segueix parlant de la pornografia com a “obscenitat”, un terme que podem interpretar com a classista i moralista, ja que fa referència a ofendre la decència, modèstia i castedat. També es defineix com a “ultrapassar les convencions morals compartides” comprenent que la producció pornogràfica genera una ruptura de la moralitat hegemònica.

Aquesta forma d'entendre la pornografia la podem connectar amb la teoria de Foucault (1976) que la nostra cultura occidental desenvolupa una *scientia sexualis* que presta atenció al plaer per explicar-lo, mecanitzar-lo i normativitzar-lo, però no per amplificar-lo o viure'l com ho fan en cultures orientals o musulmanes. Aquesta forma d'entendre la sexualitat, segons Foucault, fa que estigui dominada per un discurs (pràctiques, reglaments, pensaments, sistemes de creences...) que acaba determinant el que és correcte, incorrecte, nomenable, innombrable, normal, anormal, acceptable, inacceptable, sa, malalt... determinant quin rol, funció social, percepció i vivència es tindrà sobre la sexualitat.

El mateix passa amb la pornografia, existeix un discurs dominant que determina la seva percepció i vivència social en la nostra època la qual podem veure que projecta la pornografia una representació d'ofensivitat i immoralitat. Una forma d'entendre el porno relacionant-lo, com ens explica Malem (1992), amb l'obscenitat i ser subjecte de crítica social i moral. Per tant, relegant el que es considera pornogràfic com una contra-cultura, ja que es mostra el que és considerat inacceptable, anormal o incorrecte.

Estem parlant de porno com a expressió i representació de contra-cultura que mostra un contrapoder des de discursos molt diversos, ja que no és el mateix el discurs del gaudir i consum sexual de pel·lícules com *El Sartorio* durant una època de dura disciplina i moralisme cristià (Thompson, 1907) que la producció de Pornoterrorisme de Diana J Torres (2010) com acció política d'utilitzar l'excitació pornogràfica amb un contingut polític feminista explícit. Perspectives polítiques molt diverses, però totes elles es mostren com a resistència al discurs dominant i de les institucions posicionades en contra aquest fenomen.

Complementant aquesta idea de la pornografia com a quelcom contra-cultural, Ogien (2005) ens parla de que les imatges i representacions pornogràfiques no eren

considerades com a pornografia i prohibides quan només hi tenia accés una elit classista i distingida. En el moment en què es comencen a difondre amb major extensió i la classe treballadora hi té accés, és quan comencen a generar la percepció d'immoralitat i perill. En aquest moment, el porno esdevé popularment contracultural, però si s'hagués mantingut en una alta esfera classista podria haver sigut una mera vàlvula d'escapada social (Peña, 2012) de l'excitació sexual burgesa sense mostrar-se com a problemàtica social.

Cal també pensar i entendre la pornografia des d'una perspectiva contextual i històrica, tal com ens diu Malem (1992) en la pornografia s'ha de fer referència un moment històric i context social. Ja que allò considerat pornogràfic en un moment històric o un context pot no ser-ho en altres. Un exemple d'aquesta visió pot ser la simbòlica castració de penis de cents d'escultures del Vaticà que el Papa Pio Nono va obligar a realitzar en contra la luxuriosa representació, quelcom que anteriorment no s'havia produït com a pornografia explícitament o amb una intenció luxuriosa. Com ens diu Ogien (2005) la definició d'allò pornogràfic depen de la mirada subjectiva de cadascú. És a dir, la determinació de si és porno o no i la seva valoració ètica dependrà del judici de l'observador, un judici que és un producte cultural, històric i contextual.

Des d'una perspectiva històrica podem dir que la pornografia forma part de la nostra història social i cultural. Podriem fer referències antigues representacions històriques com la venus de Willendorf (25.000 a.c), als poemes d'Orient antic Ramayana i Mahabharata (1500 a.c) o l'extensa producció de gerres, murals i textos eròtics de la Grècia Antiga i l'Imperi Romà. Però, fins a la revolució del cinema del segle XIX, amb la producció de les anomenades “stag films”, el porno no es va començar a expandir, professionalitzar i produir de forma més propera a l'actual. La fotografia va revolucionar la seva circulació a través de revistes, calendaris, postals... però l'audiovisual va expandir-se exponencialment passant del visionament en cinemes X, a la compra o lloguer en VHS pel consum casolà fins a arribar a l'explosió d'Internet transportant-nos a l'actualitat amb el fenomen de la nova pornografia online (Ballester, 2019). Per tant, el porno forma part de la nostra cultura (hegemònica o contracultural) i a mesura que les prohibicions cap a aquest han anat disminuint la seva expansió i arrelament ha sigut cada cop major.

Actualment, podem dir que el nou porno online forma part d'un consum hegemònic gràcies a l'accessibilitat, assequibilitat i anonimat d'Internet. Accessibilitat, ja que actualment l'accés a Internet a través d'ordinadors o telèfons mòbils és d'un 91% de les llars de l'estat espanyol tenen accés a internet (INE, 2019). Assequibilitat, ja que el consum pornogràfic a través d'Internet pot ser gratuït i les plataformes de *hosting* de vídeos ofereixen contingut gratuït. Anonimat, ja que tot i la fàcil identificació d'un dispositiu no es fa públic el teu accés a la pornografia. Ogasa i Gaddam (2011) parlaven l'any 2011 que la pornografia representava el 13% de les recerques a Internet, representava el 4% de les webs especialitzades en porno i s'aproximava que el 20% de les cerques a internet a través del telèfon eren pornogràfiques. Més actualment, Royo (2018) ens constata que la paraula més buscada a Google és "porno", la segona, irònicament, és "ponro", que el 37% d'internet contenen material pornogràfic i que existeixen aproximadament unes 25 milions de pàgines web porno. Estem parlant llavors d'un augment i creixement exponencial del consum de porno.

Pornhub, la pàgina web pública de host pornogràfic de major consum mundial, penja estadístiques i un informe sobre el consum de pornografia dels seus visitants. L'informe del 2019 (Pornhub, 2019) ens dona dades claus com que cada ciutadà de l'estat espanyol consumeix 9 minuts i 40 segons al dia de porno, que l'estat espanyol és el 12è país amb major consum a aquesta pàgina que rep 115 milions de visites diàries, que diumenge és el dia de major tràfic de pornografia de la setmana i que el 68% del consum de porno és masculí vers el 32% femení.

Aquesta accessibilitat a través d'Internet es fa encara més fàcil en les generacions més joves qui han estat educades en una era digital i el consum del món digital forma part de la seva normalitat social. Tal com ens ho mostra l'informe de "*(Des)información sexual: pornografía y adolescencia*" de *Safe the Children* (2020) 7 de cada 10 adolescents consumeixen pornografia i que el promig d'accés i consum és als 12 anys. Per tant, estem parlant d'un elevat consum juvenil i masculí.

Sumant aquest elevat consum a l'estudi de Brage (2020) on determina que nou de cada deu participants masculins del seu estudi creuen que el porno és fidel a la sexualitat real (davant del 42% de les dones) podem parlar d'una problemàtica real de dissociació de la ficció d'aquesta producció i la vida real amb la complexitat i diversitat de les relacions i la sexualitat.

La pornografia forma part de la nostra cultura hegemònica i el seu elevat consum i expansió la situen a establir-se com a institució de gran influència en la nostra socialització i educació afectivo-sexual. Podem situar llavors la pornografia, tal com ens diu Erika Lust a l'entrevista amb Milano (2009) com al gran educador sexual d'homes joves, sent llavors una indústria privada la que pren aquest important rol social i sent una indústria artística, que no pretén ser educativa, una referent de socialització i educació.

3. POLÍTIQUES PÚBLIQUES SEXUALS I PORNOGRÀFIQUES

Quin paper pren la institució pública davant el porno?

Si l'educador afectivo-sexual dels homes joves és el porno, estem dient que una indústria privada, amb totes les crítiques feministes que més endavant explicarem, està prenent el control d'un rol social de garantir l'educació en els drets sexuals i reproductius. I no només això, sinó també el control de producció de quin discurs hegemònic transmet la pornografia que influenciarà la socialització educativa dels homes joves, la seva sexualitat i el seu plaer. Davant aquesta situació, ens hauríem de preguntar: Quina és l'actuació des de polítiques públiques davant aquest educador afectivo-sexual de la nova pornografia online? Quin paper pren la institució pública davant aquest dret fonamental? Com enfoca la institució pública l'educació afectivo-sexual per aquests homes joves?

L'any 2002 l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va definir la salut sexual com a part dels drets a la salut de la població definint-la com a un estat de benestar físic, emocional, mental i social que l'haurien de gaudir tots els éssers humans obligant al fet que els estats membres a la seva defensa, protecció, manteniment i respecte dels drets sexuals i reproductius. L'any 2004 es va elaborar la *Estratègia Mundial de la Salut* i l'any 2018 l'*Informe sobre salut sexual, drets humans i legislació*. Creant un paraigua legal i estratègia perquè països com el nostre es sumessin a la conquesta d'aquest dret fonamental i posant clar èmfasi en el paper fonamental de l'educació.

Com afirma Kirby (2007) l'educació afectivosexual és necessària per la prevenció de problemes de salut com la interrupció segura de l'embaràs i la prevenció de malalties de transmissió sexual. Alhora, com ens diu Cobo (2011) també és important per prevenir la violència sexual abordant també comportaments de risc sexual i temes d'igualtat de

gènere. Com ens diu Albury (2014) l'educació sexual s'ha plantejat com a element clau per a la prevenció dels efectes negatius del consum de pornografia. Aquesta educació afectivo-sexual ha d'incloure l'ús d'internet, xarxes socials o programes de missatgeria immediata (Calvo, 2015), per tant, les principals fonts de consum de pornografia d'homes joves.

Però aquesta lluita de la OMS per a una educació afectivo-sexual no ha arribat a plasmar-se en una pràctica legislativa i educativa efectiva a l'estat espanyol. Si analitzem la legislació sobre l'educació afectivo-sexual a l'estat espanyol podem veure els seus dèficits en garantir educació en aquest àmbit. Fins la LOGSE (1990) no es va començar a parlar d'educació afectivo-sexual dins del currículum i l'any 2013 el govern de dretes del PP va eliminar amb la LOMCE (2013) l'aparició de qualsevol referència d'educació afectivo-sexual, per tant, tenim una legislació clarament deficitària en la garantia d'una educació afectivo-sexual. Tot i això, la Llei Orgànica 2/2010 de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs (BOE, 2010) diu que: *“Los poderes públicos en el desarrollo de sus políticas sanitarias, educativas y sociales garantizarán: a) La información y la educación afectivo sexual y reproductiva en los contenidos formales del sistema educativo”* (Art. 5, punto 1). Deixant, entre altres coses, que les comunitats autònomes siguin responsables d'aquesta educació i, per tant, no generant una legislació clara i concreta de garantir aquest dret. Tal com ens explica Ballester (2019), ha sigut durant la legislatura dels governs progressistes del període 2015-2019 juntament amb un impuls social feminista i progressista que les comunitats autònomes han iniciat una feina més sistèmica en l'aplicació d'una educació afectivo-sexual i lleis autonòmiques d'impuls de programes. Per tant, els canvis més significatius són molt propers i amb poc recorregut històric per tal de mostrar el seu impacte a llarg termini o arrelar-se a la cultura educativa pública.

Carrera, Lamineiras i Rodríguez (2012) ens expliquen que les lleis sobre salut sexual parteixen d'una visió genitalicista, biologicista i focalitzada en els riscos. Aquest discurs de salut sexual obvia una part de la realitat sobre la sexualitat que hi té a veure amb el plaer, el desig, la fantasia o el gaudir, transportant a intervenir amb les joves des d'una perspectiva molt simplista i alarmista. Davant aquests discursos simplistes educadores sexuals com Dodson (2016) ens recomanen que l'educació sexual ha de ser

divertida enlloc de ser acadèmica, aburrida seca i acatronada, ja que l'educació sexual també ha de contemplar una part essencial i necessària: el plaer.

Taormino (2016) ens planteja el porno com les polítiques de crear plaer. I es que el plaer, la fantasia, l'erotisme o qualsevol aspecte relacionat amb la sexualitat forma part de la nostra condició com a ésser sexuals i sexuats (Beiztegui, 2006). Però, davant d'aquestes polítiques de crear plaer, quin és el discurs que hi ha darrera? Si no existeixen per part de la institució pública unes polítiques de crear plaer més enllà d'una perspectiva biologicista, del risc o genitalitzada, la societat precisarà trobar espais on poder explorar i viure aquest plaer (com en la pornografia). D'aquí la hipòtesi del porno com a vàlvula d'escapada social (Peña, 2012) dels homes joves en la cerca i exploració del món del plaer i la sexualitat.

Les intervencions educatives sobre salut sexual acaben sent xerrades o cursos breus, tot això, tenint en compte que la sexualitat, el desig, les relacions o els afectes formen part de la nostra vida diàriament i que, per tant, no s'està destinant els recursos per una temàtica tant rellevant i la temporalitat d'intervenció és molt curta (Carrera, Lamineiras i Rodríguez, 2012).

Si sumem llavors l'estudi de Martínez-Álvarez (2012) sobre l'educació afectivo-sexual a l'estat espanyol en que ens afirma que només el 12% del professorat té formació universitària sobre educació afectivo-sexual, que només el 44% del professorat percep com a important la salut sexual, (Martínez-Álvarez, et al., 2012) i que el 41% del professorat troben insuficients els recursos destinats a les poques intervencions que es fan, podem dir clarament que el sistema públic no està apostant per garantir a través de l'educació, que és de les úniques vies d'arribar a la joventut, una pedagogia sobre salut sexual amb un verdader impacte i transformació.

L'informe sobre la salut afectivo-sexual de la joventut a España (Fuertes i González, 2019) segueix dient-nos que el principal font d'informació i educació sobre sexualitat de les joves segueixen sent les amistats. Però d'on aprenen aquestes amistats? Tenim clar que a través de l'educació formal hi ha un dèficit, que en l'àmbit familiar tampoc s'ha rebut aquesta formació perquè l'estat no ho ha garantit públicament, per tant, que ens queda? És aquí on l'alt consum podem ratificar que per omissió pública de treballar la temàtica de la salut sexual i el plaer, el gran educador afectivo-sexual de joves homes

és la pornografia i que les polítiques públiques educatives queden obsoletes davant el constant impacte del porno.

En l'àmbit nacional Parrón, Gelabert i Sedano (2020) ubiquen, dins el panorama estatal, a Catalunya com a comunitat desenvolupada en el garantir del dret a la salut sexual. L'educació afectivo-sexual es treballa en diversos programes contra les violències masclistes, coeducació o educació contra la LGBTIQ+fòbia i té programes com el COEDUCA'T impulsats en l'actualitat pel Departament d'Educació en coordinació amb l'Institut Català de les Dones. O programes innovadors d'impuls de la coeducació en tots els centres educatius (infantil, primària i secundària) en programes com el Cardedeu Coeduca. Tot i això, Parrón, Gelabert i Sedano (2020) situen a tot l'estat espanyol com a llunyà a aconseguir les fites proposades per la OMS en aquest àmbit.

Concloent amb l'estudi de Parrón, Gelabert i Sedano (2020) estem parlant d'unes polítiques públiques d'educació afectivo-sexual que podem categoritzar com a massa recents, poc concretes, poc exteses territorialment, poc professionalitzades, amb poc aprofundiment (Ballester, 2020) i, centrant-nos en la pornografia, amb poca focalització en aquesta temàtica tenint en compte la seva rellevància. Davant aquesta absència o dèficit de polítiques públiques la indústria de la pornografia pren el lloc central de socialització en els homes joves influint en el seu desenvolupament personal i relacional en l'àmbit afectiu i sexual. Per tant, la institució pública no només és deficitària, sinó que usa l'estratègia de l'omissió i delegació de garantir aquest dret i afrontar la problemàtica i fenomen del porno com a educador afectivo-sexual.

3. POLÍTIQUES PÚBLIQUES SEXUALS I PORNOGRÀFIQUES

Quin paper pren la institució pública davant el porno?

Si l'educador afectivo-sexual dels homes joves és el porno, estem dient que una indústria privada, amb totes les crítiques feministes que més endavant explicarem, està prenent el control d'un rol social de garantir l'educació en els drets sexuals i reproductius. I no només això, sinó també el control de producció de quin discurs hegemònic transmet la pornografia que influenciarà la socialització educativa dels homes joves, la seva sexualitat i el seu plaer. Davant aquesta situació, ens hauríem de preguntar: Quina és l'actuació des de polítiques públiques davant aquest educador afectivo-sexual de la nova pornografia online? Quin paper pren la institució pública

davant aquest dret fonamental? Com enfoca la institució pública l'educació afectivo-sexual per aquests homes joves?

L'any 2002 l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va definir la salut sexual com a part dels drets a la salut de la població definint-la com a un estat de benestar físic, emocional, mental i social que l'haurien de gaudir tots els éssers humans obligant al fet que els estats membres a la seva defensa, protecció, manteniment i respecte dels drets sexuals i reproductius. L'any 2004 es va elaborar la *Estratègia Mundial de la Salut* i l'any 2018 l'*Informe sobre salut sexual, drets humans i legislació*. Creant un paraigua legal i estratègia perquè països com el nostre es sumessin a la conquesta d'aquest dret fonamental i posant clar èmfasi en el paper fonamental de l'educació.

Com afirma Kirby (2007) l'educació afectivosexual és necessària per la prevenció de problemes de salut com la interrupció segura de l'embaràs i la prevenció de malalties de transmissió sexual. Alhora, com ens diu Cobo (2011) també és important per prevenir la violència sexual abordant també comportaments de risc sexual i temes d'igualtat de gènere. Com ens diu Albury (2014) l'educació sexual s'ha plantejat com a element clau per a la prevenció dels efectes negatius del consum de pornografia. Aquesta educació afectivo-sexual ha d'incloure l'ús d'internet, xarxes socials o programes de missatgeria immediata (Calvo, 2015), per tant, les principals fonts de consum de pornografia d'homes joves.

Però aquesta lluita de la OMS per a una educació afectivo-sexual no ha arribat a plasmar-se en una pràctica legislativa i educativa efectiva a l'estat espanyol. Si analitzem la legislació sobre l'educació afectivo-sexual a l'estat espanyol podem veure els seus dèficits en garantir educació en aquest àmbit. Fins la LOGSE (1990) no es va començar a parlar d'educació afectivo-sexual dins del currículum i l'any 2013 el govern de dretes del PP va eliminar amb la LOMCE (2013) l'aparició de qualsevol referència d'educació afectivo-sexual, per tant, tenim una legislació clarament deficitària en la garantia d'una educació afectivo-sexual. Tot i això, la Llei Orgànica 2/2010 de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs (BOE, 2010) diu que: "*Los poderes públicos en el desarrollo de sus políticas sanitarias, educativas y sociales garantizarán: a) La información y la educación afectivo sexual y reproductiva en los contenidos formales del sistema educativo*" (Art. 5, punto 1). Deixant, entre altres coses, que les comunitats autònomes siguin responsables d'aquesta educació i, per tant, no

generant una legislació clara i concreta de garantir aquest dret. Tal com ens explica Ballester (2019), ha sigut durant la legislatura dels governs progressistes del període 2015-2019 juntament amb un impuls social feminista i progressista que les comunitats autònomes han iniciat una feina més sistèmica en l'aplicació d'una educació afectivo-sexual i lleis autonòmiques d'impuls de programes. Per tant, els canvis més significatius són molt propers i amb poc recorregut històric per tal de mostrar el seu impacte a llarg termini o arrelar-se a la cultura educativa pública.

Carrera, Lamineiras i Rodríguez (2012) ens expliquen que les lleis sobre salut sexual parteixen d'una visió genitalitzada, biologicista i focalitzada en els riscos. Aquest discurs de salut sexual obvia una part de la realitat sobre la sexualitat que hi té a veure amb el plaer, el desig, la fantasia o el gaudir, transportant a intervenir amb les joves des d'una perspectiva molt simplista i alarmista. Davant aquests discursos simplistes educadores sexuals com Dodson (2016) ens recomanen que l'educació sexual ha de ser divertida enlloc de ser acadèmica, aburrida seca i acartronada, ja que l'educació sexual també ha de contemplar una part essencial i necessària: el plaer.

Taormino (2016) ens planteja el porno com les polítiques de crear plaer. I es que el plaer, la fantasia, l'erotisme o qualsevol aspecte relacionat amb la sexualitat forma part de la nostra condició com a ésser sexuals i sexuats (Beitzegui, 2006). Però, davant d'aquestes polítiques de crear plaer, quin és el discurs que hi ha darrera? Si no existeixen per part de la institució pública unes polítiques de crear plaer més enllà d'una perspectiva biologicista, del risc o genitalitzada, la societat precisarà trobar espais on poder explorar i viure aquest plaer (com en la pornografia). D'aquí la hipòtesi del porno com a vàlvula d'escapada social (Peña, 2012) dels homes joves en la cerca i exploració del món del plaer i la sexualitat.

Les intervencions educatives sobre salut sexual acaben sent xerrades o cursos breus, tot això, tenint en compte que la sexualitat, el desig, les relacions o els afectes formen part de la nostra vida diàriament i que, per tant, no s'està destinant els recursos per una temàtica tant rellevant i la temporalitat d'intervenció és molt curta (Carrera, Lamineiras i Rodríguez, 2012).

Si sumem llavors l'estudi de Martínez-Álvarez (2012) sobre l'educació afectivo-sexual a l'estat espanyol en que ens afirma que només el 12% del professorat té formació universitària sobre educació afectivo-sexual, que només el 44% del professorat percep

com a important la salut sexual, (Martínez-Álvarez, et al., 2012) i que el 41% del professorat troben insuficients els recursos destinats a les poques intervencions que es fan, podem dir clarament que el sistema públic no està apostant per garantir a través de l'educació, que és de les úniques vies d'arribar a la joventut, una pedagogia sobre salut sexual amb un verdader impacte i transformació.

L'informe sobre la salut afectivo-sexual de la joventut a España (Fuertes i González, 2019) segueix dient-nos que el principal font d'informació i educació sobre sexualitat de les joves segueixen sent les amistats. Però d'on aprenen aquestes amistats? Tenim clar que a través de l'educació formal hi ha un dèficit, que en l'àmbit familiar tampoc s'ha rebut aquesta formació perquè l'estat no ho ha garantit públicament, per tant, que ens queda? És aquí on l'alt consum podem ratificar que per omissió pública de treballar la temàtica de la salut sexual i el paler, el gran educador afectivo-sexual de joves homes és la pornografia i que les polítiques públiques educatives queden obsoletes davant el constant impacte del porno.

En l'àmbit nacional Parrón, Gelabert i Sedano (2020) ubiquen, dins el panorama estatal, a Catalunya com a comunitat desenvolupada en el garantir del dret a la salut sexual. L'educació afectivo-sexual es treballa en diversos programes contra les violències masclistes, coeducació o educació contra la LGBTIQ+fòbia i té programes com el COEDUCA'T impulsats en l'actualitat pel Departament d'Educació en coordinació amb l'Institut Català de les Dones. O programes innovadors d'impuls de la coeducació en tots els centres educatius (infantil, primària i secundària) en programes com el Cardedeu Coeduca. Tot i això, Parrón, Gelabert i Sedano (2020) situen a tot l'estat espanyol com a llunyà a aconseguir les fites proposades per la OMS en aquest àmbit.

Concloent amb l'estudi de Parrón, Gelabert i Sedano (2020) estem parlant d'unes polítiques públiques d'educació afectivo-sexual que podem categoritzar com a massa recents, poc concretes, poc exteses territorialment, poc professionalitzades, amb poc aprofundiment (Ballester, 2020) i, centrant-nos en la pornografia, amb poca focalització en aquesta temàtica tenint en compte la seva rellevància. Davant aquesta absència o dèficit de polítiques públiques la indústria de la pornografia pren el lloc central de socialització en els homes joves influint en el seu desenvolupament personal i relacional en l'àmbit afectiu i sexual. Per tant, la institució pública no només és deficitària, sinó

que usa l'estratègia de l'omissió i delegació de garantir aquest dret i afrontar la problemàtica i fenomen del porno com a educador afectivo-sexual.

4. LES GUERRES DEL PORNO

Quins debats i discursos feministes hi ha dins i fora la producció del porno?

Més enllà del debat que pot arribar a generar que una indústria privada prengui control hegemònic sobre l'educació sexual de joves homes, existeixen molts altres debats que la pornografia ha generat i segueix generant. Tal com ja hem explicat, el porno ha generat debat social per representar una resistència a la cultura dominant i allò considerat correcte, moral o acceptat socialment. Però en el moment d'expansió de la pornografia gràcies al cinema i l'anomenada era daurada del porno entre els anys 70 i 80 moviments de resistència com els feministes també entren en debat al voltant del gran impacte que el porno té en la societat. Conèixer aquest debat feminista sobre el porno ens aproxima a dues perspectives claus que precisem per a poder crear un nou model d'abordatge d'intervenció de la pedagogia amb homes i porno.

El debat es polaritza amb contundència distingint-se entre dos blocs contraposats: anti-pornografia enfrontada amb propornografia o *sex-positive*. El bloc d'anti-pornografia es regien per eslògans com que concebien la pornografia com a teoria i la violació com a pràctica (Taormino, 2016). Un bloc de pensament que segueix vigent i que, entre altres coses, posa el focus en la censura, desaparició o abolició de la pornografia. Part del seu discurs percep la pornografia com la representació del patriarcat i la violència masclista. Tal com ens explica Taormino (2016), aquest bloc anti-pornografia podia arribar a ajuntar-se i compartir en certa part els discursos moralistes de la dreta política i la pròpia església, transformant el pensament i pràctica feminista en quelcom censorador enlloc d'alliberador. El discurs anti-porno representava, en molts casos, un discurs d'estigmatització a l'alliberació sexual, repressió de pràctiques sexuals no-normatives o tabú al camp del desig.

El bloc *sex-positive* pren un altre discurs en base a l'oportunitat, el plaer, la transformació i l'educació. Es segueix fent crítica d'alguns aspectes de la producció del porno hegemònic (racisme, abús de drets laborals, autoria androcèntrica...) que trenquen amb principis i drets fonamentals, però perceben el porno com un mecanisme d'alliberació sexual i un canal de producció de polítiques de plaer i transformació

feminista. Tot i això, el moviment sex-positive, també necessitava transformar part de les produccions de la pornografia *mainstream* les quals seguien reproduint i representant aquest sistema opressiu heteronormatiu (Taormino, 2016)

La polarització dels discursos segueix present en l'actualitat dins dels moviments feministes. L'anti-porno construeix la pornografia basant-se en el perill, l'amenaça i el victimisme de la dona davant l'opressió del porno (Osborne, 1988) entenent el porno com a polítiques d'agressió masculista. En canvi, el bloc pro-porno basen el seu discurs en el plaer, la transformació i l'empoderament (Taormino, 2016) que el porno ofereix i, per tant, entenent-lo com que produir pornografia és un acte revolucionari de polítiques del plaer i l'empoderament. La problemàtica d'aquest debat no només es troba en la contraposició de dos discursos, sinó també en l'aproximació d'abordar aquest debat i conflicte, ja que parteix d'una lògica de guerra (Ury, 2005) de l'anti-pornografia d'on només un bàndol pot sortir-hi guanyador i legítim.

En aquesta guerra d'entre els dos discursos podem veure com el discurs de la por, el perill i el victimisme pren més força alhora de construir les polítiques públiques i el discurs de l'educació afectivo-sexual principal a l'estat espanyol. La dominació d'aquest discurs porta, entre altres danys col·laterals, a què tot allò relacionat amb el discurs pro-porno passi a ser deslegitimant i silenciada. El que caldria preguntar-nos llavors és: On queda llavors l'alliberació i empoderament sexual? On queda llavors el desig i la fantasia lliure? On queda llavors el plaer? On queda llavors el gaudir?

Si la pornografia és una forma de crear polítiques del plaer i respondre a unes necessitats humanes com el plaer, en el moment que l'estem intentant abolir estem creant que els seus consumidors o productors esdevinguin ombres de la ciutat (Mindell, 1988), és a dir, l'expressió d'allò que considerem contra-cultural i que mostra quelcom que la nostra cultura hegemònica encara no ha incorporat i acceptat com l'alliberació o gaudir de la sexualitat i el plaer.

L'anàlisi dels dos discursos ens ajudarà a poder identificar quins són els eixos del mateix discurs (anti-pornografia o pro-pornografia) per a identificar-los en els programes d'educació sexual actuals i, també, una comparació de la proposta discursiva pròpia davant els discursos feministes en debat.

5. ANTI-PORNOGRAFIA

Qui s'oposa a la pornografia i per què?

El bloc d'anti-pornografia posa l'alarma en la producció del porno i els seus efectes fent una crítica a la seva correlació amb el sistema patriarcal i totes les violències que aquest perpetua. Des d'autores clàssiques com Dworkin (1989) fins a actuals com Cobo (2020) plantegen la pornografia com una representació visual del domini patriarcal a través de la violència masclista, els estereotips de gènere, la cosificació i mercantilització femenina o els rols sexistes. Cobo (2020) ens parla de l'impacte i influència d'aquesta representació sobre la construcció social sexualitat, la construcció de les identitats de gènere i les relacions humanes, per tant, si la pornografia està plena de violència o dominació patriarcal, la construcció del jo masculí reproduint aquesta lògica i imaginari social.

És necessari realitzar l'apunt que la crítica anti-pornogràfica fa referència a aquell porno produït per homes, consumit per homes i que parteix d'una representació androcèntrica i patriarcal. Aquesta pornografia que s'arrela en aquest imaginari patriarcal és actualment la més produïda i consumida situant-la en un caràcter *mainstream* i hegemònic. Però, això no treu que existeixi alternativa i altres formes d'entendre i produir el porno les quals s'escapen a aquesta crítica.

Per a poder ser concrets i precisos en la importància d'entendre els perills de la pornografia *mainstream* citarem diverses crítiques claus del bloc d'anti-pornografia per a poder prevenir aquestes violències que aquest pot perpetuar i plantejar una pedagogia que pugui acollir aquesta consciència que no reproduceixi tota la violència del sistema patriarcal. Les crítiques concretes al voltant de la pornografia hegemònica i patriarcal són:

Reforça pressions sobre els cossos: en el porno *mainstream* i patriarcal no apareixen pas cossos de persones diversitat funcional, reforça l'estereotip gordofòbic (sobretot en les dones), genera una pressió al voltant de com ha de ser una vagina (depilada, clitoris petit, llavis petits, etc.), un penis (el més llarg i gros possible) o uns pits (grans, fermes i mugró petit), etc. Hald i Malmuth (2008) ens expliquen com la pornografia pot arribar a presentar-se en forma de depressió, aïllament to baixa autoestima causada per les comparacions dels cossos o desenvolupament sexual irreal que exposa la pornografia el qual acaba creant una sensació de rebuig i inseguretats cap a un mateix.

Cosificació de la dona i dominació masculina: es presenta el sexe com a consum i la dona com a article. El producte està pensat per a homes que consumeixen i compren dones, per tant, com si es tractés d'objectes. Consumir sexe quan es vulgui, del tipus de pràctiques que es vulguin i amb les dones que estiguin al mercat. Cobo (2020) ens parla que aquesta pràctica de cosificació excita llavors al poder masculí i la seva dominació davant la dona. S'acostuma a mentir un clar rol de poder masculí en aspectes com: el sexe acaba quan l'home es corre. O mantenint la fantasia de la puta com a objecte sexual masculí. Això, reforça expectatives i mites de dominació i violència tals com l'actitud masculina de sempre a punt per al sexe o mites com que si ella diu "No" vol dir que "Sí". Autors com Szil (2018) ens parlen de la relació entre la pornografia i la prostitució, dient que la pornografia és el marketing de la prostitució fomentant que l'home tingui sexe quan vulgui i amb qui vulgui perquè disposa de poder, recursos i legitimitat social per fer-ho.

Incitació al ciberbullying, pornoventjança i sexting: tal com ens explica Ballester (2020) la pornografia genera i fomenta pràctiques com l'assetjament o la violació de la intimitat per la tinença de fotografies o vídeos que acaben causant pràctiques violentes com el ciberbullying, la pornoventjança o el sexting perquè en el porno no es fomenta una educació basada en la responsabilitat, l'afectivitat o el respecte. Pàgines web de *hosting* de pornografia estan plenes de vídeos íntims penjats sense consentiment o vídeos de violacions que fins que no hi ha una pressió popular molt gran no s'eliminen de la mateixa xarxa, aquest és el cas de Pornhub que després de moltes denúncies i pressió popular acaba barrant més de la meitat del seu contingut il·legal (aproximadament uns 10 milions de vídeos). Tal com diu el Consell Europeu (2009) la circulació d'imatges sexuals il·legals (violència sexual, obscenitat, abús sexual a menors o pràctiques sexuals no consentides) és un greu problema en l'actualitat.

Conductes de risc per a la salut: la representació de la sexualitat en la pornografia és principalment amb absència completa d'un dels mètodes més segurs davant les infeccions de transmissió sexual i l'embaràs no desitjat: el preservatiu (masculí o femení). Per tant, la pornografia silencia i oculta la realitat que mostra que la pràctica del sexe sense seguretat té conseqüències de risc per a la salut. Ballester i altres autors (2020) ens parlen de com aquesta representació de la pornografia té efectes com la

menor utilització del preservatiu, el sexe grupal sense preservatiu o l'addicció a la mateixa pornografia.

Manté el binomi heteropatriarcal home i dona: Tal com ens explica Taormino (2016) en la producció de porno *mainstream* no hi ha existència hegemònica d'altres gènere (trans*, queer, homes amb expressions de gènere feminitzades, etc.), sexes (intersex*) i una reducció molt gran de la visió de les orientacions del desig sexual (les dones poden ser bisexuals en el porno hetero i hegemònic, però els homes bisexuals ja entren en el porno gay).

Fomenta la precarietat i l'abús laboral: en la producció industrial *mainstream* de porno s'han acabat visibilitzant condicions laborals precàries, esclavistes i violentes contra les seves actrius. Martínez (2019) mostra testimonis que expliquen abusos més enllà de les càmeres, rodatges sense cura de la salut de les actrius (febres, mals de caps, sagnats vaginals o manca d'omissió de socors o de límits en el camp sexual), violacions per part dels directors, suborns per silenciar els abusos o l'ús i abús de drogues per estimular o relaxar el cos. En conclusió, una situació laboral de violència i abús que, en diverses ocasions, es dona per la situació de pobresa i vulnerabilitat de les dones que fan d'actrius (Cobo, 2020).

Des d'una perspectiva de l'anti-pornografia podem dir que el porno hegemònic i patriarcal genera una visió, vivència i ficció sobre la sexualitat basada en el masclisme, racisme, heterocentrisme, LGTBIfòbia, sexisme, capacitisme... la ficció del porno no deixa de ser una forma d'educar en l'inconscient col·lectiu dels homes joves (i la seva cultura sexual masculina) per tres aspectes (Coll-Planas, 2013): A) mantenir l'estructura desigual i estereotips patriarcals en la sexualitat, B) limitar les possibilitats de la pròpia sexualitat i C) fomenta la violència i dominació masculina vers la dona i altres sexualitats i gèneres. Aprenent aquesta forma de relacionar-nos en l'àmbit sexual és una forma de generar un planter cultural que aprovi, justifiqui i normalitzi les agressions i violacions sexuals.

Alhora de generar pedagogies del porno podríem dir que l'anti-pornografia ens marca les línies vermelles les quals no es poden traspasar i posa al centre una ètica de justícia. El discurs d'anti-pornografia aterra les polítiques del plaer alertant i prevenint de la dominació masculina i patriarcal que aquesta té incorporada i que, com a producció audiovisual, genera una representació social i imaginari col·lectiu que ho reproduceix.

Les violències, les pors, els abusos o la dominació són fenòmens reals fruits del sistema heteropatriarcal en el qual vivim i l'antipornografia no vol que la pornografia, amb tot el poder d'influència que té, formi part d'una eina més de manteniment d'aquest sistema de violència patriarcal.

És per això que des d'aquest discurs social feminista és clau poder extreure'n els següents pilars ideològics pel model d'innovació pedagògic: parar l'abús, justícia social, consciència social i prevenció de violències i abusos. Tots ells els desenvoluparem i especificarem més endavant.

He elaborat una taula sobre Eixos claus d'identificació del discursos respecte pornografia, masculinitats poder i empoderament dels homes joves. Aquest resum m'ajudarà a aportar una nova perspectiva des de la proposta pròpia que més tard exposaré i també a identificar els programes d'educació sexual actuals dins d'un dels discursos (Annex 1).

6. PRO-PORNOGRAFIA i SEX-POSITIVE

Qui accepta el porno, des de quines estratègies i per què?

En aquest apartat explorarem l'altre polaritat al voltant del debat la pornografia i les *Porn Wars*. Un front que s'autoanomena pro-pornografia, anti-censura o sex-positive que comença a Amèrica creat per una comunitat molt activa de treballadores sexuals, activistes sexuals, militants feministes, subjectivitats sub-alternes on comencen a crear els fonaments del porno feminista.

Durant els anys 80 es comencen a generar moviments, creacions i produccions de pornografia que comença a trencar amb aquella pornografia hegemònica clarament criticada pel seu caire masclista i patriarcal. Fins l'actualitat, aquesta pornografia feminista ha anat canviant i recreant-se i, fins i tot, a nivell de discurs polític existeix molta diversitat i ha generat escissions i forts cops a l'heteropatriarcat i, també, dins del moviment feminista anti-pornogràfic.

Davant la posició de l'anti-pornografia i l'estratègia de càstig, censura i estigma al porno, pràctiques sexuals o la repressió a la sexualitat femenina, el bloc pro-pornografia rebat part del discurs anti-pornogràfic. Algunes de les posicions i respostes clau des de la perspectiva sex-positive són:

- Perill i víctimes vs plaer i agents: Tal com ens explica Taormino, (2016) des del discurs anti-pornogràfic es percep a la dona com a víctima en l'àmbit de la sexualitat i no com a agent del seu propi cos, pràctiques sexuals i desig. Sense negar la realitat del patriarcat i les situacions d'injustícia que pot generar la indústria del porno *mainstream*, també és clau percebre la pornografia com una eina d'exploració i acció de la sexualitat (Osborne, 1988). Ja que si es situa a la dona com a víctima la qual s'ha de protegir i el sexe com a amenaça, perill o risc es reproduïx la dinàmica de negar l'agència sexual femenina, el seu rol actiu i el seu desig històricament prohibit. Tal i com ens afirma Prada (2010) el feminisme ha d'augmentar el plaer i no reprimir-lo. Per això autores com Vance (1989) s'oposen a l'estratègia del constrenyiment sexual femení per poder mantenir una suposada seguretat. Alhora, es reproduïx la dinàmica d'estigmatitzar les actrius com amb el rol de putes i negar la seva autonomia com a persones lliures tractant-les de titelles i negant al seva voluntat de decisió d'ofici (Lust, 2009).
- De la ficció a la realitat, del consum pornogràfic a la violència sexual: tal com ens explica Osborne (1989) no hi ha cap estudi que pugui mostrar verídicaament aquesta hipòtesi que el consum de pornografia porta a conductes de violència sexual. La violència que podem veure a la pornografia és una representació social més del que passa socialment, per tant, la violència no neix del porno, sinó que es representa en aquest. Com ens diu Navarro (2002) el masclisme és a tot arreu i té moltes formes noves d'expressar-se, per això, és trampós demonitzar la pornografia com a eix del mal.
- Jerarquia i normativitat sexual: Rubin (1989) defineix la sexualitat com a normativa que jerarquitzava les seves pràctiques i actes sexuals a través d'una valoració. Rubin ens parla que al cim de la piràmide trobaríem sexualitats considerades socialment com a bones, normals, naturals o sagrades com l'heterosexualitat, el matrimoni, la monogàmia, no pornogràfic, la procreació, no comercialitat, en parella, en privat, suau... en canvi, hi ha d'altres que són socialment categoritzats com a dolent, anormal, antinatural o maleït tals com: l'homosexualitat, promiscuïtat, pornogràfic, no procreació, onanisme, sexe grupal, en públic... un tipus de sexe que recolzat per la institució pública molts cops està associat a la malaltia mental, manca de respecte, criminalitat i pot arribar a rebre sancions econòmiques o psiquiàtriques

per la seva ruptura de la norma social. El discurs anti-pornogràfic reproduceix aquesta jerarquia sexual estigmatitzant les dones que practiquen pràctiques no-normatives com a sotmeses o esclaves. És d'aquí on produccions de porno feminista, exploren idees i actes sexuals que poden resultar tensos, desconcertants i, fins i tot, pertorbadors per algunes persones, al mateix temps que poden ser alliberadors per altres.

- Agència masculina i pornografia: percebre que el consum de pornografia transporta directament a l'agressió sexual és entendre a l'home com a ésser sense agència, voluntat o consciència, tal i com ens diu Martínez (2010) seria entendre a l'home com si estigués governat pels seus estímuls i fantasies sexuals. Tal com ens diu Osborne (1989), si hi hagués aquesta relació directa hauríem d'eliminar totes les pel·lícules de ficció on existeix violència explícita per aquesta causa-efecte. Alhora, com ens diu Ringrose (2019) la pornografia està suplint quelcom que ni famílies ni educadores estan podent respondre, hem de responsabilitzar llavors a la pornografia i vetar-la?
- Moralitzar el desig: el desig es pot reprimir o racionalitzar? Les pràctiques sexuals es poden categoritzar com a violentes o patriarcals si són consentides i desitjades? Tal com ens diu Osborne (1989) el desig i les fantasies s'han de distingir de la realitat, el nostre desig pot arribar a ser prohibit, humiliant o perillós i la pornografia moltes vegades representa aquest desig. Despentès (2006) ens descriu com ella va viure l'horrible vivència d'una violació i és una gran lluitadora contra masclisme abusiu, al mateix temps és ella qui parla que un dels seus desigs sexuals és la mateixa violació, però sent ella qui decideix i és el subjecte de desig actiu, tot i deixar-se dominar. Rubin (1989) ens diu que l'anti-pornografia ha acabat prenent un discurs moralista i conservador que demonitza les pràctiques sexuals que surten de la norma social.

El bàndol sex-positive actua de forma constructiva i creativa apropiant-se de la potencialitat de la pornografia des d'una perspectiva feminista. Seguidament anomenaré incorporacions i revolucions que resulten claus per a comprendre la transformació de perspectiva que genera el porno feminista:

1. Incloure un altre públic: Com ens explica Taormino (2016) en el moment en què no sento que el porno em representi (ni a mi, ni a la meva identitat, ni al meu cos), puc

veure'l allunyat de mi. Al mateix temps, potser també el porno hegemònic no representa el meu desig més intern i la forma en que m'agrada gaudir de la meva sexualitat. El porno feminista és on comença a crear i produir per aquest altre públic, i amb això, no només parlem d'un públic femení o trans*, sinó també fent referència a aquells homes heteros amb el desig de ser penetrats per un altre home vestit de negre. Poder utilitzar el porno com a eina de representació de la diversitat de desigs i sexualitats d'aquest món. Entendre el porno com a les polítiques de produir plaer.

2. Una altra autoria: l'autoria del desig és un altre tema rellevant, ja que posa al centre del poder la producció i la direcció del desig produïda per un altre subjecte polític més enllà del masculí heterosexual i blanc. Buck Andel, Dana Dane, Shine Louise Houston, Courtney Trouble, Madison Young i Tristan Taormino des d'Estats Units. I Erika Lust, Anna Span, Emile Jovet, Virigne Despentès o Shu Lea Cheang de d'Europa. Són autores de produir nous desigs, més enllà de la mirada masculina hetero. Aquesta autoria és un clar acte d'empoderament i ocupació d'un espai que havia estat monopolitzat pels homes.

3. Una nova indústria basada en la justícia laboral: una gran part del discurs anti-porno ha basat gran part de la seva crítica al voltant del desig femení i del paper de la dona en la pornografia (“com es deixa fer això?”, “Com li pot posar calenta això?”, “Segur que està fingint”...), i la crítica contra la pornografia no ha tocat en molts casos els drets laborals i la dignitat de les treballadores. El porno feminista sí que ho ha fet, no només en els drets laborals i la dignitat de les actrius, sinó també en empoderar-se en l'àmbit laboral transformant-se en elles mateixes els productes de treball digne i just. Com ens explica Miller-Young (2016), Vanessa Blue és una de les grans històriques referents negres que va trencar amb la precarietat laboral com a negra en un món racista on les sortides laborals de dones negres només eren precàries. Vanessa Blue es va transformar en una referent d'emancipació trencant la barrera laboral (dona negra empresària i productora) i la barrera cultural anti-porno (dona que crea porno feminista negre).

4. Una nova consciència sexual col·lectiva: El moviment sex-positive no només es tracta d'oci i luxúria, també genera tota una obertura més enllà del discurs polític i, tal i com manifesta Ward (2016) és excitar-se d'una forma intel·ligent i conscient i responsable de l'impacte dels desigs i consums sexuals. Aquesta consciència de la pornografia feminista porta a reivindicacions com: la visibilització de les sexualitats

diverses, la descoberta de pràctiques no-normatives, la connexió amb el nostre desig, la desestigmatització davant el treball femení des de la sexualitat, la construcció sexuada dels nostres cossos, etc. Es posa en debat i en pràctica temes que ens afecten a totes més enllà de negar-los o amagar-los. El porno feminista representa també les polítiques de produir i generar plaer.

5. Noves incorporacions en la producció pornogràfica hegemònica: el porno feminista també ha tingut el seu efecte en l'hegemonia, en la qual, durant aquests quaranta anys de treball i lluita s'han incorporat aspectes invisibles abans dels anys 80 com: tenir en compte el desig actiu femení, el consentiment, els orgasmes autèntics, el poder i agència femenina, l'existència d'homes trans*, la incorporació de la diversitat funcional, etc. I no només la passivitat, els estereotips, la coacció i els falsos orgasmes. A l'àmbit nacional Erika Lust (2009) realitza un revolucionari treball de producció des d'una perspectiva femenina i feminista creant el que s'anomenarà "porno per a dones" i també realitza una tasca pedagògica produint discurs sobre la pornografia, la sexualitat femenina o el plaer amb una mateixa.

6. Trencar el subjecte de plaer, fer desitjable allò culturalment invisible i indesitjable: Com ens explica Taormino (2016) la creació d'aquest porno feminista no porta altres formes de viure's la sexualitat "políticament" més correctes. Taormino enten la pornografia feminista trencant la jerarquia sexual (Rubin, 1989) i integrant la "xusma sexual" no considerada políticament correcte (no monògama, fora de la família o parella, homosexual, bruta, indecent...). El porno feminista no vol canviar el desig fomentant un sexe amb amor, respecte i connexió amb l'altre, per tant, creant un altre paradigma limitador del nostre desig creant el "sexe sa". Vol això, per a qui li agradi, però també vol ampliar el nostre desig i busca descobrir-nos sexualment, fins i tot, si el nostre desig és aberrant i kinky. I tot això amb una consciència política de trencar amb les barreres del classisme, sexisme, masclisme, racisme, capacitisme o adultisme.

Aquí és on vull anomenar i portar el post-porno. Com un moviment, lluita, producció de porno i discurs polític que neix a Barcelona al voltant dels anys 2003 entre la pornografia feminista i les polítiques queer. En aquest moment el porno es presenta com una arma poderosa que ha de ser a les nostres mans, com diu Preciado (2008). El post-porno no només busca l'excitació sexual, sinó que tot represent un acte polític directe cap a l'espai públic i l'espectadora. En el post-porno és quan comencen a

aparèixer subjectes que desitgen i es transformen en desitjables que són confusos i mutants. L'aparició de *cyborgs* (subjectes que trenquen amb les limitacions de gènere, classe, raça, capacitat) i l'aparició de subjectes gender-queer (més enllà de la categoria de gènere home i dona). Aquí hi ha aparició de subjectes no-normatius, però també aquests subjectes ja es podien veure en espais d'internet com (*queerporntube*, *indiepornrevolution*, *crashpodsries*, *ftmfucker* o *pornforeveryone*) amb l'acting i visibilització de cossos genderqueer, ftm, bolleres masculines, gordos i gordes, primes, d'ètnies diverses.

Però el post-porno no només porta els cossos dissidents (que ja portaven l'alt porn o l'indie porn), sinó també pràctiques encara més dissidents. Com per exemple l'utilització de joguines que no apareixen al porno hegemònic, l'utilització i erotització de d'objectes quotidians o l'erotització del cos més enllà dels genitals. El concepte de dildotopia (Preciado, 2011) ens transporta a poder transformar totes les parts del nostre cos més enllà dels genitals en eròtiques o, fins i tot, el transformar com a carn pròpia dildos o, fins i tot, cadires de rodes. Hi ha produccions d'ORGIA com Horror Vacui o Orgia de dedos, en que s'erotitzen les receptes i ingredients de cuina. La producció de Pornotopia en l'erotització i sexe a través de pròtesis. O Akelarre Cyborg en que amplis, micros, sintentizadors de so, etc. Són el centre del desig. Per a Llopis (2010) el postporno és una reflexió crítica política sobre el discurs pornogràfic.

El post-porno també trenca amb la barrera capacitista amb projectes audiovisuals com: Yes We Fuck (Centeno i Morena, 2008). En aquesta producció es trenca la sexualitat i els seus límits normatius vers la “capacitat” física (en la incorporació de persones amb diversitat funcional), la “capacitat” mental (en la incorporació de persones amb diversitat psíquica), en el gènere (en la incorporació de subjectes més enllà del binomi home dona), de classe social (en la incorporació de persones no performant riquesa o benestar econòmic), etc. I com ens diu Urko al mateix film (Centeno i Morena, 2008): *“Ara ens posen cachondes noies peludes, homes trans que no oculten els seus pits, o homes trans que oculten els seus pits, marimatxos, cossos amb capacitats i mides diverses... i també ens excita el vent, els edificis en ruïnes, la sorra, el so dels tornillos rosant el metall. En conclusió, crear nous imaginaris polítics i, per tant, sexuals i de desig”*.

7. És creador de pedagogia del porno i genera material d'educació afectivo-sexual dissident i conscientment polític: Dodson (2016), una de les grans referents en la creació de material audiovisual i formatiu en auto eròtica i auto-desig femení. Qui als anys 80 va ser clarament criticada, fins i tot, per feministes anti-porno. Qui deien que el seu material de descoberta del mateix desig femení i d'auto-eròtica no era feminista. Doncs gràcies a persones que van trencar amb els límits que podia o no fer una dona amb el seu cos i amb el seu desig s'han anat creant un munt de material d'educació afectivo sexual crític amb el sistema heteropatriarcal i les seves normes limitadores. Actualment Dodson, després de l'estigma i vergonya que va viure es considera feminista i creadora dels primers fonaments de pornografia feminista. Dodson es defineix com a feminista, sex-positive que des de l'orgasme allibera a les dones, entenent la masturbació com a meditació d'amor a una mateixa. Des de la lluita sex-positive, es pren la perspectiva de generar pedagogia enlloc d'abolir o censurar. Una forma educativa i empoderadora d'entendre la sexualitat i els consums, enlloc de coaccionadora o capadora.

El porno feminista es presenta una alternativa real a la pornografia heteropatriarcal i de qualsevol tipus de desigualtat (racial, capacitista, classe social...). Revoluciona i produeix discurs i polítiques del plaer des de la consciència, la responsabilitat, l'autocura, l'empoderament, el descobriment sexual i el trencament de la normativitat. Entendre la pornografia com a eina de transformació social i personal prenent consciència dels paranys de la pornografia heteropatriarcal, però generant alternativa, dissidència i pedagogia.

7. MASCULINITATS I PORNO

Quin és l'impacte del porno en l'home jove?

Tenim clar que la pornografia és consumida principalment per homes, però cal que ens preguntem: Quin és l'impacte d'aquest consum? La pornografia pot arribar a modificar la nostra forma de construir-nos com a homes? Com aquesta ficció pot transformar la nostra subjectivitat, relacions i sexualitat?

Per tal de poder respondre a aquestes preguntes cal que abans responguem el clàssic debat de: una persona neix home o es fa home? És a dir, el fet que els homes actuem i ens vivim com a tals és quelcom que ve configurat biològicament o socialment? Respondre aquesta pregunta és clau perquè ens està responent a si el porno, com a producte i consum cultural hegemònic, té influència en la construcció de la masculinitat i en les nostres relacions.

Rubin (1975) va desenvolupar el concepte sistema sexe-gènere i ens ajuda a comprendre amb claredat aquesta distinció entre biologia i cultura. Per una banda tenim el sexe com a conjunt de característiques biològiques dels nostres cossos que ens permeten identificar-nos i ser identificats com a mascles o femelles: els òrgans genitals interns (vagina/clítoris/úter/ovaris o testicles) i externs (vulva o penis), les característiques sexuals secundàries (pits, pèls, veu...), els cromosomes (XX o XY), i la predominança d'unes o altres hormones (testosterona o estrògens)¹.

Quan parlem de gènere estem parlant llavors d'una categoria d'anàlisi sociocultural (una eina que ens permet entendre històrica, social i culturalment quina és la visió d'una societat sobre la diferència sexual, i com això afecta les persones i la seva manera d'organitzar-se) i alhora una categoria normativa - en permanent transformació - que ens travessa a cada una de nosaltres, les nostres relacions i organitzacions de dalt a baix: el conjunt de rols, valors, expectatives, sentiments, actituds, gustos, límits, desitjos... que la nostra societat basa en la diferència sexual, adjudicant-ne uns a homes i uns altres a dones, i que desemboca en una organització i un sistema de valors concret: el sistema binari sexe-gènere heteropatriarcal.

Alhora, aquest sistema crea el que anomenem cis-norma, és a dir, l'obligatorietat que, per exemple, si neixes mascle hagas de ser home. Aquesta cis-norma és completament transfòbica, ja que no dóna llibertat a que el teu sexe (quelcom que no has escollit) es relacioni en com tu vols viure el gènere. La cisnorma es pot veure en les pàgines web *mainstream* de pornografia, ja que qualsevol ruptura de la cis-norma (persones trans*,

¹ Cal fer l'apunt que més enllà de la distinció binòmica i sexista del sexe mascle/femella es troba tot un aspecte entremig que anomenem com a: Intersexual. Com ens explica Nieto (2008), són persones que arreu del món neixen amb penis i alhora ovaris, amb vulva i un llarg clítoris, que la uretra no s'obre per la punta del penis, varons XY que per no captar la testosterona el cos no es desenvolupa de forma "masculinitzada", persones amb un complet desenvolupament inclassificable (des del sistema binari), dones amb un sol cromosoma X. Històricament s'ha considerat anomalia mèdica, però que ens mostra com la nostra biologia i sexualitat no es troba exactament en dos cantons oposats de mascle o femella. En les pàgines pornogràfiques podem reproduïda aquest estigma social a la intersexualitat amb constants missatges de publicitat d'allargament de penis, ja que, més enllà de les pressions corporals masculines, l'ambigüitat genital és quelcom castigat i sancionat en la masculinitat.

gènere fluid, no-binàries...) no acostumen a estar a les pàgines d'inici i tenen categories específiques sent tractades de fetitxes o quelcom rar.

Aquest sistema compartit d'idees estableix el que és normal, i en relació a aquesta normalitat estableix unes normes que estructuraven la nostra vida, ments, cossos, relacions i grups; el sistema té, també, unes sancions per qui no segueix la normalitat o les normes. Tal com ens explica Conroy (1976), el seu pare va criar-lo i acompanyar-lo a les transicions cap a la vida adulta amb violència i maltractament físic perquè abandonés tot allò que fos relacionat amb la feminitat, ja que la norma patriarcal només acceptava allò considerat culturalment masculí. Un exemple extrem és quan tenia divuit anys, va ser obligat pel pare a fumar i a beure fins a caure malalt perquè això és el que havien de fer els homes. Aquesta és una forma extrema de mostrar aquestes sancions de gènere a mantenir-se en l'estereotip de gènere que culturalment es marca. Però, molts cops, aquesta normativitat acaba materialitzant-se en auto-sancions en les quals els mateixos homes es castiguen (autocríticant-se, tenint por, forçant-se a canviar, performant papers i rols incòmodes...) per seguir amb la normativitat heteropatriarcal.

La normativitat en la pornografia es mostra en la producció de pornografia *mainstream* que acaba tornant-se hegemònica, és a dir, fent que les pràctiques, actituds, relacions, cossos o sexualitats mostrades des d'aquesta siguin percebudes com a "normals" i, en conseqüència, exclouin tots aquells tipus de pornografia (feminista, post-porno, lgbtiq+, per a dones...). Aquesta exclusió normativa dins la pornografia fomenta una sanció externa (exclusió de produccions i categories pornogràfiques dins les pròpies pàgines web) i interna (en l'imaginari de la persona que li determina que és normal o no en l'àmbit de la sexualitat).

Hi ha autors que intenten negar l'existència del gènere i provar que els homes som així per naturalesa biològica. Goldberg (1976) afirma que els homes són masclistes i patriarcals per naturalesa, ja que aspectes com, per exemple, la major segregació de testosterona confirma que siguem així per "naturalesa". O també Barash (1979), que afirma que els homes són violadors nats, ja que són víctimes del seu impuls sexual i reproductiu natural. Però com ens diu Coll-Planas (2013), pot ser trampós fer comparacions amb els animals, ja que ens comparen amb lleons enlloc de mantis

religioses (les quals quan acaben de consumir l'acte reproductiu la femella es menja al mascle) i, sobretot, perquè nosaltres, com a humans, tenim quelcom que ens diferencia de la resta d'animals: la cultura.

La masculinitat és, per tant, un conjunt d'actituds, valors, pràctiques, ideologia, habilitats i competències atribuïdes la categoria de gènere: home. No naixem pas reproduint l'estereotip de: saber arreglar cotxes, beure i fumar a carretades, tenint coneixements de bricolatge, essent competitius o essent egoistes, etc. Totes aquestes característiques s'han d'aprendre per arribar a ser "masculí". Per tant, com ens diu Badinter (1993), no naixem homes i masculins, la masculinitat es construeix i s'aprèn. Tal com ens explica Coll-Planas (2013) la biologia (sexe) i la cultura (gènere) es relacionen i influencien com una cinta de moebius, però cap d'elles és determinant, sinó la nostra voluntat i poder d'encaminar les nostres vides i construir qui som, com pensem i com ens relacionem.

Lomas (2003) ens explica que la construcció de les subjectivitats masculines no és pas estable i permanent, per això és clau poder parlar de masculinitats, ja que la construcció social del que és ser home i la seva expressió és canviant, històrica i contextual. Badinter (1993) ens explica que antropòlogues com Margaret Mead, al voltant del 1930, ens va mostrar que existeixen diverses representacions de la masculinitat en el mateix moment històric, és a dir, segons la cultura en concret la masculinitat s'aprendrà de forma molt diferent. Per exemple, quan els va estudiar ella, els homes Arpesh eren amants de l'art i deixarien que els maltractessin abans que lluitar amb algú; tot al contrari dels Mundugumor, caracteritzats per la seva agressivitat. O també els joves Iatmul que tenien una clara audàcia i extroversió sexual comparada amb els Chambuli que eren molt més tímids en l'àmbit de la sexualitat. O tal com ens explica Gutmann (1997) es representen altres masculinitats arreu del món com els Hijras de la India que el seu objectiu com a homes és la castració, la tradició dels homes que vesteixen de forma coqueta Nicaragua, els Berdache o Badea, de pobles nadius d'America del Nord, que tenen patrons de conducta masculins i femenins trencant l'estereotip de la masculinitat. Diverses experiències de masculinitats que ens mostren la importància i impacte de la cultura en la construcció del que representa ser un home i en la seva vivència de la sexualitat i les relacions.

Però aquesta diversitat de masculinitats, sumada a la moda de les noves masculinitats o masculinitats alternatives, no ens ha de fer perdre de banda una qüestió fonamental: el poder. Tal com ens diu Connel (2003) no totes les masculinitats tenen la mateixa valoració social, hi ha masculinitats com les masculinitats marginades (com les masculinitats racialitzades) o masculinitats subordinades (masculinitats gays o trans*) que prenen papers secundaris i desprestigiats creant un sistema jeràrquic de valorar més o menys algunes masculinitats que d'altres. Per tant, estem parlant d'una diversitat de masculinitats però també d'una relació de poder jeràrquic entre elles.

A occident podem identificar com existeix una masculinitat dominant i hegemònica per davant les altres i que respon a diversos patrons com: la heroïcitat (Bonino, 2002), la violència (Alsina i Borràs, 2002), la raó (Molero, 2015), el masclisme (Conroy, 1976), el capacitisme (García-Santesmases, 2017), el classisme (Pérez, 2019), el racisme (Connell, 2003), la homofòbia o l'adultisme (Molero, 2016). Aquesta masculinitat reproduceix una intersecció (Crenshaw, 1989) d'eixos d'identitat racials, d'edat, de gènere, de classe social, de diversitat funcional o d'orientació sexual mantenint les desigualtats socials. Tal com ens ho explica Azpiazu (2017), la hegemonia és el procés el qual una relació de poder es manté de forma invisible, sent acceptada i sense generar un desig de resistència, per tant, creant una invisibilitat i suposada normalitat. Alhora, aquesta hegemonia no vol dir majoria, ja que, entre altres aspectes, la masculinitat hegemònica suposa un arquetip inaccessible, ja que no és res més que un model il·lusori de masculinitat que ningú pot arribar a complir les vint-i-quatre hores del dia i tota la seva vida.

Aquests patrons de la construcció de la masculinitat hegemònica i dominant els podem veure també en la pornografia *mainstream* fent llavors que el porno eduqui en traspasar aquestes desigualtats en l'àmbit de la sexualitat. L'heroïcisme el veiem reflectit hiprersexualització masculina i polisexualitat mercantil (Córdoba i Casals, 2021), la violència en les pràctiques agressives (Szil, 2018), el capacitisme en la manca de reconeixibilitat com a eròtics als cossos amb diversitat funcional (Canseco, 2016), el classisme en els estereotips basats en el servilisme i el domini de l'home exitós, respectat i que guanya diners (Cuevas, 2021), el racisme en els estereotips fonamentats en l'esclavisme sexualitzat dels homes africans (Buitrago, 2019), la homofòbia en la ocultació d'homes no-heterosexuals en qualsevol categoria a no ser que accedeixis a la

categoria “gay” i l’adultisme en les relacions desiguals de fetichisme i edat. Posicionar aquesta masculinitat en el cim de la jerarquia dins de l’imaginari sexual és posicionar-la com a: sexualment atractiva, triomfadora, eròtica, desitjable, fantasiosa, excitant... establir aquesta forma de ser home sexuat com a la correcta i exitosa en l’àmbit sexual. En aquest punt podriem caure en la trampa que Azpiazu (2017) ens adverteix sobre entendre les masculinitats com a identitats i que, si canviem a una “nova” o “alternativa” masculinitat (o la forma de representar la masculinitat al porno), ja seriem *homes bons* i no masculistes. Però, molts cops, tot i les masculinitats puguin mutar i transformar-se estèticament o fer-se un rentat de cara el que es mantenen sobretot són les relacions de dominació, protagonisme o competitivitat. És per això, que cal prendre consciència que hem sigut socialitzades des d’una cultura masculista i que desfer-nos d’aquest no és pas fàcil. Per això, és clau la proposta de Molero (2019) que combina:

- Desobeir la masculinitat hegemònica, dominant i patriarcal: trencar amb els patrons patriarcals, un fet que en l’àmbit de la pornografia suposaria accions com: explorar la intimitat, viure sexualment la submissió, ser penetrats enlloc de penetrar, prendre actituds considerades culturalment femenines, explorar més enllà de la heterosexualitat... Com diu Molero (2019) “Donar valor i reconeixement a allò que sempre s’ha estigmatitzat pel patriarcat: les emocions, la vulnerabilitat, el treball reproductiu, les cures, l’àmbit privat, la lliure sexualitat... això és una opció de com ens podem viure com a homes més complets, lliures i en constant creixement personal desobeint l’heteropatriarcat.”
- Consciència, responsabilització i errar: l’heroïcitat, raó, agressivitat, heterosexualitat, blanquitud, etc. no creen en si subjectivitats que puguem categoritzar com a “dolentes”, són qualitats o etiquetes associades a qualitats que totes podem tenir i explorar, és el seu mal ús o un excés d’aquestes que pot generar dolor, violències i malestar. És per això que la proposta és poder-ne ser conscient, responsable i donar-nos permís a errar per aprendre i créixer amb major consciència i responsabilitat. Per tant, no és pas dolent que el nostre desig o fantasia que explorem en el porno sigui o no patriarcal, la clau està en prendre’n consciència i responsabilitzar-nos llavors del consum que en fem (autoria, producció, drets laborals, etc.) i, sobretot, de la sexualitat que tenim en relació a les altres persones: desitjada, consentida, amb plaer mutu...

Aquesta perspectiva sobre les masculinitats, combinada amb l'ús i la gestió de la pornografia, fomenta l'empoderament dels homes vers la seva sexualitat. Fent llavors que el consum, desig, fantasia, plaer, afectes, etc. passi de ser inconscient, automàtic, naturalitzada o impulsiva a conscient, responsable i dissident davant la influència heteropatriarcal.

Com ens expliquen Artazo i Bard (2020), la indústria *mainstream* del porno és una eina de configuració, foment i manteniment d'aquesta masculinitat hegemònica i un sistema i relacions plenes de desigualtats. Podem dir llavors que els efectes socials de la relació entre pornografia *mainstream* i masculinitats són:

- Reproducció de la representació d'un sistema desigual (masclista, racista, adultista, capacitista...)
- Reproducció d'una jerarquia entre masculinitats i manteniment de la masculinitat hegemònica i dominant com a eròtica i triomfadora
- Sanció social a aquelles expressions de masculinitat o sexualitats no-normatives
- Limitació i normativització de la sexualitat i les relacions afectivo-sexuals
- Creació d'unes fantasies i desigs sexuals col·lectius basats en una ficció patriarcal
- Reproducció d'imaginari col·lectius de vulneració de drets humans i relacions de dominació.

A un nivell més subjectiu i psicològic, el foment i reproducció d'una masculinitat hegemònica i dominant com la que hem definit també genera violència cap a un mateix amb uns elevats costos de salut mental (Bonino, 2000) i integritat física (Izquierdo, 2007) i amb les violències i abusos de poder cap a altres persones (Bonino, 2000). Uns costos de la masculinitat que consumeix pornografia que poden derivar a malestars com:

- Desconnexió empàtica (Ballester, 2020): consciència apagada per la continua exposició sexual i volenta.
- Desensibilització sexual (Wilson, 2015): la alliberació de dopamina provocada pel consum de pornografia sempre necessita un major estímul per a poder alliberar-se desensibilitzant al consumidor
- Addicció sexual (Cline, 2001): el psicòleg ens explica com aquesta addicció comença amb el consum regular en qualsevol situació sentimental transformant-se

en un hàbit. Arriba un punt d'addicció que la persona necessita buscar més brutalitat perquè sinó no arriba a l'excitació. Arriba un punt de completa insensibilització i llavors la persona comença a acceptar el consum de materials que sobrepassen límits socials. I, com a següent pas, és passar aquesta brutalitat a la vida real. Ford, Durtschi i Franklin (2012) ens parlen de que l'abandonament d'aquesta addicció presenta símptomes similars a l'abstinència: consums d'altres substàncies, depressió, ansietat, obsessió i anhel de consum de pornografia.

- Inseguretats (Montgomery, Kohut, Fisher i Campbell, 2016): no concordància amb la bellesa física d'actors fa que el consumidor senti inseguretats en la seva vida real i relacions afectivo-sexuals.
- Impulsivitat (Negash, Sheppard, Lambert i Fincham, 2016): la pornografia genera una satisfacció sexual immediata. Aquesta satisfacció immediata es traspasa a tots els àmbits de la vida, fent que la persona augmenti la seva impulsivitat i la capacitat de prendre decisions a llarg termini.
- Conductes de risc (Brage, 2020): hi ha més freqüència de conductes de risc sexual si consumeixes pornografia (55,6% homes davant un 24% de les dones), sexe en grup (18% homes vers un 6,7 de dones) i gravar en vídeo a altres persones (13% homes vers un 0% de dones).
- Sedació emocional (Burbano i Brito, 2019): utilitzar la masturbació com a forma d'automedicació davant la càrrega diària d'estudis o pressió familiar.

En conclusió, la pornografia *mainstream* influència de forma subjectiva (construcció de la masculinitat) i social (les relacions de poder i dominació que s'hi representen) als homes joves que en són els principals consumidors. Tot i això, tal com ens explica Smith (2016) és molt més fàcil prendre un discurs, proper al catolicisme i al moralisme, de l'antiporno mostrant quins són els impactes de la pornografia i no mostrar les seves potencialitats o els seus plaers. És important mostrar les dues cares de la moneda i no negar una realitat que la pornografia genera plaer i respon a una necessitat social que, tot i estar estigmatitzada, no deixa de ser lloable, reconeixible i digne: la sexualitat i el seu gaudir i llibertat. Per tant, posicionar als homes com a subjectes que busquen i necessiten aquest gaudir, plaer i les necessitats que s'hi vulguin suplir darrere d'aquest consum.

Per això cal prendre una actitud crítica amb tots els impactes que poden generar la pornografia, però no entendre-ho com la falsa causa efecte determinista (Osborne, 1989) que deixa als homes en una posició de manca d'agència i empoderament de presa de decisions sobre la seva vida i relacions. La pornografia *mainstream* i el seu consum formen part d'un gaudir, d'una exploració del desig i d'una descoberta sexual en els homes que la consumeixen, però que aquests tenen agència per distingir entre la ficció pornogràfica i la pràctica i conducta que tinguin.

Alhora és clau entendre la pornografia com les polítiques de generar plaer. Un plaer que des d'una producció de la pornografia feminista pot ser utilitzat com a alliberació, creixement, gaudir i transformació social. En l'àmbit de les masculinitats la pornografia feminista pot representar una ruptura de l'heteronorma, el racisme, el capacitisme o el classisme i, per tant, ser una eina de transformació social. Una revolució i reivindicació que apareix a través del plaer i l'excitació (Torres, 2010) i que pot suposar una educació afectivo-sexual feminista trencadora, divertida i kinky tal com ens proposa l'educadora sex-positive Dodson (2016).

Què fem llavors per treballar tota aquesta influència? Com podem treballar amb els homes per acompanyar tot això? Quin enfocament podem prendre? Com podem transformar les masculinitats de forma empoderadora i posar un fre al malestar i les violències?

8. MASCULINITATS, RESISTÈNCIES I TRANSFORMACIÓ

Com podem treballar específicament amb els homes?

La relació entre homes, feminismes i treball intern o social en perspectiva de gènere és complicada, conflictiva i complexa (Kimmel, 2005), ja que, com ens explica Azpiazu (2015), la pèrdua de privilegi, poder i dominació masculina és quelcom que genera conflicte dins de la mateixa masculinitat. Tot i aquesta complexa relació ha existit ruptura i resistència vers la masculinitat hegemònica i dominant i tot el sistema de desigualtats que genera l'heteropatriarcat. Aquestes resistències que fomenten una transformació ens serveixen com a clau per analitzar quins discursos existeixen en la transformació de les masculinitats per a poder crear un model que ens ajudi a treballar amb els homes davant el fenomen de la pornografia.

Com ens explica Tarrant (2009), històricament hi ha hagut referents des de John Stuart Mill com un dels primers homes que van reivindicar i mostrar-se públicament a favor dels drets de les dones, gràcies, sobretot, a la gran influència de la seva dona, la filòsofa Harriet Taylor. Fins a Michel Foucault com a gran ideòleg en el moviment d'alliberació gai i de ruptura amb un sistema de dominació dels cossos i les sexualitats (Ríos, 2009).

També hi ha hagut la creació i reivindicació d'identitats que han esquarterat el sistema heteropatriarcal com poden ser les butch, com a dones lesbianes performant masculinitats dures, poderoses i fortes sense necessitat de tenir un penis entre les cames i contradient alguns mandats feministes que critiquen actituds masculinitzades (Trujillo, 2015). O la identitat bear, que com ens explica Sáez (2005) és la simbiosi entre la cultura gay hegemònica (cuidar-se, bona vestimenta, elegància...) i la cultura motera (panxes grosses, força, roba de cuir, camises de llenyataire...). Diverses formes de resistència a la normativitat de la masculinitat hegemònica i dominant.

En l'àmbit col·lectiu i de moviments han revolucionat la masculinitat diversos moviments com el Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC) que va ser un dels grans representats claus en l'àmbit històric de la lluita i moviment gai, apareixent en un moment social de dictadura franquista en que estava vigent la *Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social (LPRS)* que criminalitzava, perseguia, condemnava i empresonava principalment a gais i trans. El Moviment d'Objecció de Consciència també va ser trencador com a moviment assembleari, no violent i antimilitarista que intentava projectar la idea i anhel col·lectiu de no realitzar el servei militar (la mili), tot i això, una de les crítiques que Compairé (2013) fa cap a aquest moviment era que les persones del Moviment d'Objecció de Consciència criticaven l'obligatorietat a aquest tipus de masculinitat, al mateix temps que la seva organització, actitud i comportament era completament marcial, guerrera i masculinitzada tradicionalment.

A nivell internacional podem trobar des de la creació dels *Man's Studies* als anys seixantes (Kimmel, 1995), els moviments socials per la igualtat de gènere com *Man's Right Movements o Men for Men* als anys setanta (Kimmel, 2005) o els precedents de la lluita i moviment queer dels anys vuitanta com *ACT UP, Radical Furies o Lesbian Avengers* transgredint per complet qualsevol norma de gènere i donant poder, visibilitat i reconeixement a col·lectius oprimits com persones amb VIH, treballadores sexuals, persones racialitzades o persones trans* (Velez, 2011).

Davant totes aquestes resistències individuals, socials, teòriques, acadèmiques o identitàries, Flood (1996) distingeix entre tres tipus de moviments d'homes que fomenten la transformació de les masculinitats:

- Els anti-sexistes o pro-feministes: prenen consciència del patriarcat, agafen responsabilitat i lluiten contra el sexisme i masclisme considerant-se també feministes i seguint plantejaments feministes. Consideren que tant homes com dones estan oprimits pel patriarcat. Des d'aquesta perspectiva es treballa mà a mà amb els moviments feministes, els serveis públics per a les dones i també l'atenció o prevenció de violències perpetuades per homes.
- Masculinistes i alliberació dels homes: prenen el discurs de ser els defensors dels drets dels homes i dels pares, que es centren, entre altres coses, a buscar un paper dins la reivindicació de les discriminacions de gènere allò que oprimeix als homes per una major igualtat. Focalitzen la seva lluita en transformar la masculinitat hegemònica percebut-la com a propi enemic de l'home que acaba transformant als homes com a alienats, insans i amb vides empobrides. S'enten a l'home com a víctima del patriarcat, sobre-explotat laboralment, entrenat per matar, brutalitzat, culpabilitzat i avergonyit. Els tipus d'intervencions que vénen donades des d'aquí són de grups d'ajuda mútua entre homes o també teràpia i orientació (*counselling*).
- Mitopoètics: el seu discurs veu de branques espirituals i psicoanalítiques (com Jung o Robert Bly) similars a alguns grups de dones dels anys vuitanta, els quals tenen la finalitat búsqueda de creixement personal i la connexió amb l'essència del mateix sexe. Entenen la masculinitat com a fonamentada en profunds patrons inconscients i arquetípics que són revelats a través de mites, històries i rituals. El seu objectiu de creixement personal i espiritual s'allunya d'una meta política i social. Aquesta perspectiva essencialista percep el feminisme com a "el petó de judes" que ha sigut una força positiva per a les dones i, en canvi, ha fet els homes més dèbils. Per això, els homes s'han d'iniciar a un camí de la *hombria* per a ser homes adults.

Actualment aquests diversos discursos acaben plasmats a l'àmbit nacional en moviments (AHIGE, Aliats del Feminisme, Taller d'Homes...), programes (Revisem les masculinitats de la Diputació de Barcelona, Servei comunitari de Noves masculinitats de la Generalitat de Catalunya...), serveis (Servei d'Atenció a Homes de l'Ajuntament de Barcelona) i metodologies (cercles d'homes, intervencions terapèutiques

especialitzades en masculinitats...) de treball exclusiu amb homes, ja que s'ha vist la necessitat social i des de les polítiques públiques d'actuar específicament amb ells (Freixanet, 2013).

Però són els diversos discursos verdaderament transformadors? Tots aquests moviments, programes, serveis o metodologies acaben generant un verdader canvi davant problemàtiques com les que pot arribar a generar la pornografia? Quina relació prenen aquests models respecte les lluites i discursos feministes?

Azpiazu (2017) realitza una anàlisi i crítica feminista als diversos moviments i discursos que es generen al voltant de la transformació de les masculinitats, posant en dubte i qüestionant els diversos moviments i extraient reflexions i conclusions com que:

- El debat no s'ha de centrar en la identitat masculina, sinó en les relacions de poder que aquesta genera que són les que causen violències
- El debat no s'ha de centrar en noves o velles formes de construir les masculinitats (noves masculinitats, masculinitats, alternatives, homes bons...), sinó en enderrocar el patriarcat de totes elles
- La crítica no ha de ser cap a altres homes o a l'exterior, sinó a una verdadera autocrítica de les conductes i relacions que tots reproduïm
- La posició de victimització masculina nega o invisibilitza la violència real que reben altres col·lectius (dones, gays, trans*...)
- El treball dels privilegis, no negar-los o amagar-los, sinó treballar aquesta posició de poder social
- Treballar el fet de ser homes generant incomoditat productiva, és a dir, trencar els discursos, mirades i posicions còmodes per tal de no afrontar la transformació
- Orientar el discurs i moviment cap a l'acció i no exclusivament a una crítica teòrica o conscienciació ideològica

Per tant, els models de transformar les masculinitats prenen un potencial clau en posar el focus en l'agència masculina per a transformar de les identitats, l'aliança cap a una justícia i igualtat social o la presa de consciència respecte l'opressió patriarcal com a homes. Però, deixen de banda treballar la temàtica incòmoda de les relacions de dominació i els abusos de poder. Quina és la forma llavors de poder treballar la pornografia amb homes joves integrant ambos discursos feministes sobre el porno, els models de transformació de masculinitats i les seves crítiques respectives?

9. PORNOPODERÍO, LA PROPOSTA DE LES CONCLUSIONS

Quines conclusions extrec i què apporto?

En aquest apartat final del TFM realitzo un seguit de conclusions després de la anàlisi elaborada anteriorment. Les següents conclusions (algunes reforçades amb autores citades i d'altres de pròpies) em porten a la creació del que anomeno PornoPoderió² una proposta pròpia discursiva que parteix de la necessitat d'empoderar als homes joves en la pornografia com a forma de resoldre les problemàtiques que hem anat identificant durant tot el treball.

Sintetitzant els anteriors apartats podem concloure que la pornografia forma part de la nostra cultura històrica i actualment hegemònica (Ogien, 2005), és una realitat imparabile (Royo, 2018), és un consum molt extens (Pornhub, 2019 i Royo, 2018) i acaba prenent el rol social de ser el gran educador sexual d'homes joves en la nostra actualitat (Ballester, 2019 i Safe the Children, 2020) amb un alt impacte de fer creure que la ficció consumida és la realitat de la sexualitat (Barge, 2020). Una indústria privada pren llavors el rol de garantir part del dret a la salut, ja que entén la salut sexual com a part d'aquest dret i l'estratègia de la OMS (2018) és el foment de l'educació afectivo-sexual com a forma de conquesta d'aquest dret. I les polítiques públiques educatives de l'estat espanyol per garantir aquest dret les podem considerar deficitàries i pobres, ja que són massa recents (Parrón, Gelabert i Sedano, 2020), poc concretes i esteses territorialment (Parrón, Gelabert i Sedano, 2020), amb professionals poc professionalitzats (Martínez-Álvarez, 2012), amb poc impacte i rellevància per a la joventut (Fuentes i González, 2019), amb poc aprofundiment pedagògic (Ballester, 2020), amb poca destinació de recursos i temporalitat adequada d'intervencions educatives (Carrera, Lamineiras i Rodríguez, 2012) i amb un discurs obsolet genitalicista, biologicista i focalitzat als riscos (2012). En conclusió, unes polítiques

² Faig servir, tot i la seva incorrecció lingüística, el terme Poderío, que com ho defineixen La Poderío (2021) és una forma d'estar en el món i de no deixar a l'atzar tenir o no Poderío. Per tant, el Poderío és un estat personal i psicològic d'empoderament (Diamond, 2015) i el PornoPoderío és aquest estat de Poderío en la gestió i ús del Porno. Aquesta incorrecció lingüística i per tant, política, forma part de les bases d'aquest empoderament, que precisa ser entre altres coses desobedient i transformador. Parlar de Poderío, provenint el terme d'arrels andaluses i de classe treballadora, trenca amb una normativitat com el classisme de l'acadèmia i l'imperialisme lingüístic de la RAE. És per això, que faré servir PornoPoderío com a perspectiva discursiva que et porta a l'estat d'empoderament en l'ús i gestió de la pornografia i de la teva vida (sexual o no).

públiques educatives deficitàries i obsoletes que per omisió i manca d'aposta i voluntat política deixen a la indústria privada del porno prendre aquest rol social.

La pornografia és una producció i representació contracultural, ja sigui pel seu estigma des d'una mirada cristiana i moralista davant la visibilitat o exposició de la sexualitat i el plaer (Malem, 1992), com per la mostra de la dissidència, alliberació o resistència del que surt del cercle màgic del que socialment es considera la sexualitat bona, normal, natural o sagrada (Rubin, 1989). Podria, representar una eina de transformació social (Taormino, 2016) i una eina educativa (Lust, 2009) de garantir un dret fonamental (OMS, 2002), però el discurs hegemònic que hi ha darrere la pornografia *mainstream* el podem categoritzar com a: masculista, androcèntric i sexista (Cobo, 2020), racista (buitrago, 2019), capacitista (Canseco, 2016), classista (Cuevas, 2021) i de pressió estètica corporal (Hald i Malmuth, 2008). Aquesta representació pot arribar a derivar-se amb violències cap a un mateix o cap als altres tals com: un major risc a la salut sexual (Brage, 2020), violències com el ciberbullying, la pornovenjança o el sexting (Ballester, 2020) o precarietat i abús laboral d'artistes de pornografia *mainstream* (Martínez, 2019 i Cobo, 2020). Alhora, a l'home jove, com a principal consumidor, s'han detectat diversos impactes que recauen, principalment, sobre el mateix subjecte: desconexió empàtica (Ballester, 2020), desensibilització sexual (Wilson, 2015), addicció sexual (Cline, 2001), inseguretats (Montgomery, Kohut, Fisher i Campbell, 2016), impulsivitat (Negash, Sheppard, Lambert i Fincham, 2016), conductes de risc (Brage, 2020) i sedació emocional (Burbano i Brito, 2019).

Aquesta realitat de la pornografia *mainstream* i el seu gran impacte social fan mantenir un debat polític, social i feminista que encara segueix en tensió. Per una banda, hi ha una alerta social del bàndol anti-pornogràfic que perceben la pornografia com una eina de dominació masculina i patriarcal (Cobo, 2020) i opten per l'estratègia de la censura i l'abolició (Dworkin, 1989) de tota pornografia com a forma de parar i prevenir les violències i abusos que se'n deriven i generar justícia social. En canvi, des d'una perspectiva pro-pornografia i sex-positive es realitza crítica a la pornografia *mainstream*, però el percep el porno com a eina de transformació social (Rubin, i de polítiques del plaer (Taormino, 2016), l'estratègia es troba en l'apropiació de la pornografia, la transformació d'aquesta (autoria, públic, cossos, pràctiques, desigs, drets laborals...) i el discurs polític darrere basat en l'expansió del plaer i la ruptura de les

desigualtats socials. Dues bandes contraposades que plantegen una percepció diferent de la pornografia (eina de dominació masculina vs eina de transformació social), una estratègia de què fer amb ella diferenciada (abolició vs transformació i apropiació) i un discurs diferenciat (perill i victimisme vs plaer i empoderament).

Enmig d'aquests anys de debat la influència i consum de la pornografia segueix sent una realitat en augment en homes joves (Royo, 2018). Uns homes que, més enllà de tota la socialització rebuda d'una societat desigualitària (Navarro, 2002), en l'àmbit afectivo-sexual, el porno *mainstream* n'és el referent i educador (Lust, 2009) reproduint la construcció de la subjectivitat de la masculinitat hegemònica i dominant (Bonino, 2002) i les relacions de poder, abús i dominació que d'aquesta se'n deriven (Azpiazu, 2017). Fent llavors que el referent d'educació sexual masculí i juvenil sigui limitadora, normativitzadora i plena d'un imaginari col·lectiu de desigualtats.

Partint d'una consciència feminista que vol acabar amb les desigualtats socials ens pot saltar l'alarma social interna i podem caure en el trampós discurs victimista (Osborne, 1989) arribant a conclusions com: l'estat i tota la institució pública ha de crear polítiques públiques per abordar integralment aquesta temàtica (drets laborals, programes educatius, plans de salut...) o plantejar-nos, fins i tot, l'abolició i censura de la pornografia (Dworkin, 1989) amb un sistema de control massiu de les xarxes per què els homes joves no consumeixin aquesta pornografia. Però fent això, estem fent una verdadera actuació feminista? O estem reproduint discursos i pràctiques molt poc alliberadores i empoderadores? Estem amb aquestes estratègies transformant les problemàtiques que volem resoldre?

Tot el debat darrere la pornografia recau sobre un tema essencial: el poder. El poder del discurs històric cristià que encara domina el discurs de les polítiques públiques al voltant de la salut sexual. El poder de la por i el dolor que ens fa prendre accions punitives per davant d'accions pedagògiques. El poder del capitalisme que porta a una indústria privada a prendre un rol públic de garantir un dret. El poder del masclisme, androcentrisme i sexisme a hegemonitzar el discurs *mainstream* de la pornografia. El poder crític dels homes en creure's o no que la pornografia és una realitat sexual o una ficció. El poder de la pornografia *mainstream* en la construcció de la sexualitat masculina i juvenil. El poder dels joves de consumir o no pornografia des d'internet i quin tipus d'ella. El poder d'esdevenir dissidents i trencar amb la normativitat que

imposa l'hegemonia. Si constantment estem en un joc de poder que decanta la balança cap a una banda o una altra, per què no fomentar l'empoderament dels homes joves davant l'ús de la pornografia i la seva sexualitat?

Aquí és on apporto el discurs del PornoPoderío, és a dir, entendre que la forma clau de treballar la pornografia amb homes joves és a través de l'empoderament o el que el projecte La Poderío (2021) anomenen com a Poderío. És des de l'empoderament amb l'ús i gestió de la pornografia que podem donar resposta als objectius que es plantegen els diversos discursos analitzats i les problemàtiques que detecten de la relació de la pornografia o la masculinitat cap als homes joves. I quin tipus de poder estic parlant? Per què dic que l'empoderament és la clau? Quins discursos feministes sobre el debat del porno són verdaderament empoderadors? Quins discursos sobre el treball i transformació de les masculinitats (Flood, 1993) són verdaderament empoderadors? Quins programes d'educació sexual sobre pornografia poden ser verdaderament empoderadors?

A què fa referència el PornoPoderío quan parla de poder?

Com ens explica Diamond (2015) tenim una relació de tensió i, fins i tot, odi cap al poder pel que ha significat històricament. Probablement relacionem el poder amb figures històriques traumàtiques com grans dictadors, figures o actituds ultra-masculinitzades, imatges de violència... que representen exercir el poder des de la dominació. El poder, el definirem com a la capacitat o força que en un context i moment determinat ens permet exercir influència, facilita, limita, indueix, desvia, dificulta, potencia... el poder és una relació de forces. Aquesta relació de forces és canviant i, per tant, inestable i mai estancada en una persona o institució (una indústria, un home, un estat...), sinó que es mou com una xarxa de relacions. Per tant el poder és movable, canviant i contextual. Aquesta perspectiva la prenem de la perspectiva de la microfísica del poder (Foucault, 1981) i ens és clau per diversos aspectes:

- El poder no és quelcom que puguem eliminar, sempre està present en les relacions
- El poder no és bo ni és dolent, el poder hi és.
- El poder depèn de l'ús que se li dóna pot generar relacions de benestar, empoderament, cooperació o, al contrari, dominació o abús

- El poder és quelcom necessari, si volem transformar i incidir a les nostres vides precisem usar-lo
- El poder és quelcom que totes sempre tenim sempre, ja que la capacitat d'incidència, tot i ser mínima, la tenim

Aquesta perspectiva del poder es complementa amb la percepció del poder d'estructures socials històriques que estanquen el poder, com l'històric patriarcat que ha mantingut a històricament a les dones apartades el poder i de les altes esferes d'influència (Cobo, 1995) o com l'hegemonia patriarcal del porno *mainstream* (Cobo, 2020) que és una representació simbòlica de l'hegemonia cultural de la nostra societat.

Però més enllà d'aquesta estructura opressiva monofocalitzada en el gènere, existeix una clara intersecció (Crenshaw, 1989) amb altres eixos i sistemes de privilegis i opressions socials (racisme, classisme, adultisme, LGBTIQ+fòbia, pressió estètica, capacitisme...) que també veiem representats en la pornografia *mainstream*. La interseccionalitat neix com a crítica al feminisme (majoritàriament blanc) i l'activisme negre (androcèntric) per tal de poder tenir en compte l'heterogeneïtat interna dels grups socials i les seves dinàmiques de poder amb major complexitat que la que es percebia. Aquesta mirada ens aporta: no fixar-se en una opressió, no jerarquitzar opressions, no sumar opressions, no treure agència, no treure personalitat, posar èmfasi en el context (Yurval, 2017).

Prendre aquesta perspectiva interseccional sobre el poder i les seves relacions ens aporta una mirada més complexa, tal com ens planteja Coll-Planas i Solà-Morales (2019) si ens monofocalitzem només en el gènere (o només un eix d'opressió) podem caure en paranys com: simplificar la realitat, essencialitzar, fer les olímpiques l'opressió (Hancock, 2017), marginar opressions i estancar en rols de víctima/opressor.

Aquesta mirada també es centra en la responsabilització, com explica Coll-Planas (2010) en el moment en que entenem que només podem ser víctimes o opressores això ens pot fer que ens desresponsabilitzem o ens sobrerresponsabilitzem. Per això és clau el punt intermig de la responsabilitat, la qual vol dir fer-se agent i responsable del que ha fet, fa i pot fer per a generar una vida i món més igualitari.

El poder, des d'una perspectiva interseccional, ens serveix com a base del PornoPoderío per a comprendre la complexitat de la realitat i les relacions de poder (privilegi i opressions) que es generen respecte el fenomen de la pornografia o la sexualitat.

Aquesta perspectiva de combinar la microfísica del poder (Foucault, 1981), l'estructura de dominació patriarcal (Cobo, 2020) i l'interseccionalitat (Crenshaw, 1989) fa que puguem definir el poder, des del PornoPoderío, com un joc de forces inevitable i canviant que en contextos socials d'estructures de dominació (patriarcal, heteronormatiu, racista...) estanca el moviment del poder atorgant majors privilegis o opressions depenent de l'intersecció de de les propis eixos d'identitat que travessin la persona i la relació.

El PornoPoderío entenent que el poder i els privilegis que venen derivats són quelcom que existeix, totes tenim, necessitem i depèn del seu ús pot generar benestar o malestar. Aquesta perspectiva situa a l'home davant la pornografia com a agent i subjecte de poder i, per tant, de decisió en com gestiona l'ús de la pornografia, la seva sexualitat i masculinitat i, per tant, n'és responsable.

Si l'home, reproduint la masculinitat hegemònica i dominant, genera violència cap a un mateix i cap a les altres creant un món ple de violències i desigualtats, és la pornografia la que hem de responsabilitzar d'això o és a l'home qui ho crea? Des d'aquesta perspectiva responsabilitzadora del poder i els privilegis, hem d'entendre que són els subjectes qui, sota les influències que siguin, acaben prenent actes i en són responsables. La pornografia, com a representació d'una ficció de fantasies i desigs, genera plaer, però no genera violència i dolor, aquesta és generada per les accions.

Aquesta percepció del PornoPoderío aporta una visió més complexa i integradora sobre el poder aportant-nos de forma pràctica i empoderadora major consciència, responsabilitat i justícia (Annex 3)

Aquesta forma de percebre el poder posa al centre que els homes joves siguin:

- Conscients de la complexitat del poder i la relació amb la pornografia
- Conscients de la seva posició masculina en un sistema heteropatriarcal i en la pornografia *mainstream* com a reproducció d'aquest sistema:
- Conscients de la seva posició d'influència i possible opressió per la representació de la masculinitat a la pornografia i també els seus possibles costos (addicció, inseguretat, impulsivitat, conductes de risc)
- Responsables en la presa de decisió d'usos sobre la pornografia i el seu plaer
- Responsables en la presa de decisions de com experimentar i viure la sexualitat en soledat o en relació amb altres

- Agents d'explorar i viure la sexualitat i el plaer de forma autònoma, lliure i responsable
- Partíceps de trencar o no amb les estructures rígides d'opressió que fomenta el porno *mainstream* i reproduir o ser dissidents d'aquesta cultura sexual normativa

És per això que cal fomentar el poder i, en el cas de la pornografia, en els homes joves. Però de quin poder estem parlant? Si els homes ja tenim poder i privilegis per què n'hem de voler més?

Per què i per a què empoderar als homes?

Podriem arribar a preguntar-nos per què necessitem empoderar als homes si ja tenim, per atorgació heredada patriarcal, un munt de poder i privilegis. Aquí és quan és clau aproximar-nos des de la perspectiva de Mindell (2015) o Diamond (2015) al voltant del poder i el rang, per a poder comprendre la diferència entre poder i empoderament i que tenir molt de poder no ens transporta a utilitzar-lo des d'una ètica de la justícia, desobediència, consciència i responsabilitat tal com es planteja des del PornoPoderío.

Mindell (2015) enten que el poder (o el que anomena com a rang) és el conjunt o la suma de privilegis (beneficis, avantatges) que una persona té en un determinat sistema o un context social/interpersonal. Per tant, el concepte de rang, de la mateixa forma que el poder, fluctua, està en moviment i constant canvi. En cada societat existeix un sistema de valors (masclisme, racisme, capacitisme...) que construeix la realitat i la relació de poders socials que aquesta generarà a nivell hegemònic. Per això Mindell (2015) ens proposa una distinció entre quatre tipus de poders; rang estructural: respon a aquells privilegis que venen donats segons quina és la nostra posició i rol dins una estructura formal o informal. rang social: respon a quines característiques a nivell social, normalment heretades, ens poden donar o no rang: ètnia, gènere, bio-sexe, edat, estatus econòmic, classe, nacionalitat, religió, orientació sexual, educació, salut física i mental, llengua materna, etc. rang psicològic: són aquelles característiques que a nivell personal hem pogut desenvolupar i que mostren el nostre desenvolupament personal, d'autoestima, auto-coneixement, intel·ligència emocional, habilitats de comunicació, capacitats d'oració, l'art de demanar perdó, l'art de la cura, capacitats de resoldre conflictes no violentament, consciència personal... rang espiritual: són aquelles capacitats i habilitats que trascendeixen el rang psicològic i que ens ajuden a connectar

amb el més enllà, amb quelcom més gran que nosaltres mateixos o el que físicament ens envolta.

Diamond (2015) simplifica aquesta estructura dividint entre poder social (estructural i social) i poder personal (psicològic i espiritual), explicant-nos que el poder social és un poder que ens ve donat des de fora (herència, socialització, identitat, estructures socials...), en canvi, el poder personal és un poder que ve des de dins i que cultivem, desenvolupem i aprenem personalment. Aquesta distinció és clau, ja que Diamond ens parla que el poder i els privilegis acostumen a ser molt inconscients i naturalitzats i pot desencadenar unes dinàmiques de privilegis que poden provocar situacions de violència, dominació i abús de poder.

Des d'una perspectiva de l'empoderament cal entendre el poder i el privilegi com un estat psicològic, més enllà de ser un joc de forces, una estructura o intersecció. Hohler (2014), ens descriu aquest estat psicològic com a vivència de benestar, confort, confiança, relaxació, llibertat d'expressar, centrat emocionalment, fluïdesa relacional, capacitat d'anàlisi, capacitat d'escollir, capaços de rebre crítiques, capaços d'afrontar conflictes, disposades al que vulguem, superiors, autoestima... un estat de benestar que pot generar inconsciència i, des d'aquí, com ens diu Molero (2019) generar dinàmiques opressives com: normalització, sistema de creences anti-empàtic, meritocràcia, demonització de l'oprimida o individualització.

Diamond (2015) ens parla de quins altres aspectes poden transportar a una persona amb un gran poder social a la corrupció, és a dir, a l'abús de poder. Els aspectes més destacables són:

- La inconsciència del privilegi: quan ets inconscient del privilegi pots pensar que tothom viu el mateix que tu i abusar del privilegi que altres no tenen.
- Sentiment intern de feblesa: si no som conscients del nostre poder i dels nostres privilegis i ens sentim desempoderats fàcilment abusarem del nostre poder.
- Desconnexió amb el poder personal: lligat amb el sentiment de feblesa està la desconnexió interna amb el poder. Podem verdaderament trobar-nos en situacions en que físicament som més febles, però si la nostra actitud segueix sent de connexió intern amb el poder (sentir-nos calms, relaxats, conscients, analítics, comprensius, empàtics), sentirem que tot i la situació d'opressió també seguim estant empoderats.

- Excés de poder social i manca de poder personal: quan hi ha un excés de poder social, sense cap tipus de poder personal, la possibilitat que abusem d'ell és elevada. El poder personal, entre altres coses, és aquell que ens fa connectar amb les persones i amb nosaltres mateixes de forma més empàtica i conscient. En canvi, el poder social, venint des de fora i heretada, el que ens porta és a una vivència inconscient dels privilegis i ens desconnecta de la capacitat de compassió, empatia, solidaritat, sororitat, inclusió de la diversitat, etc.

Totes aquestes dinàmiques d'abús de poder, les podríem arribar a interpretar de forma exemplificada en el cicle de la violència que ens explica Walker (1979), qui parla de quatre fases cícliques que es repeteixen en les relacions masclistes: fase d'acumulació de tensió, fase d'esclat i escalada de la violència, fase de reconciliació, manipulació emocional o lluna de mel i fase de suposat retorn a la normalitat. Una dinàmica cíclica de violència cap a les dones que pot ser perfectament causada per aquest alt poder social amb una manca de poder personal, desconnexió respecte aquest, sentiment de feblesa i inconsciència del privilegi masculí que transporta a una dinàmica de violència i abús. Ja que, com ens expliquen Mindell (2015) o Diamond (2015) l'adquisició de major poder personal, és a dir, empoderament, genera una clara prevenció de la inconsciència dels privilegis, el seu abús i, per tant, una major responsabilització d'aquests.

En el cas de la pornografia podríem arribar a crear l'hipòtesi que totes les violències que aquesta representa o que s'acaben generant cap als homes (addicció, inseguretats, etc.) o cap a d'altres persones (sexting, pornovenjança, etc.) sorgeixen des d'aquest desempoderament personal. Un desempoderament personal que pot venir donat per què la construcció social de la masculinitat hegemònica i dominant tampoc fomenta aquest poder personal i crea unes figures masculines amb una mostra d'alt poder social (rics, corpulents, adults, blancs...) però amb un baix poder personal: poc empàtics, agressius, poc curosos, individualistes... empoderar als homes és llavors empoderar a un canvi social de les estructures i violències interseccionals en les que vivim i transformar verdaderament les masculinitats sent els propis homes agents i conscients d'aquesta transformació i dissidència a la masculinitat hegemònica i dominant.

Per què i per a què empoderar als homes joves?

L'home, com a subjecte que rep més privilegis del sistema heteropatriarcal que la resta d'identitats (dones, trans*, queers...), se'l posiciona en un estat de major poder i, sense poder personal, de possible opressió i abús de poder. Però la joventut, com altre part de la intersecció destinatària d'aquest anàlisi, pren un rol i posició completament oposada al sistema el qual vivim, un sistema adultocentrista (Duarte, 2012). Tenim llavors aquesta intersecció d'home com a privilegiat pel patriarcat i jove com a oprimint per l'adultocentrisme.

La joventut pot ser percebuda com a categoria social determinada per una edat biològica amb condició de moratòria social (Margulis i Urresti, 1996). Aquesta percepció i construcció de la joventut esdevé un sistema d'opressió quan l'edat, un rang social no escollit, es transforma en un otorgador de privilegis o opressions pel que anomenem sistema adultocentrista. L'adultocentrisme, és el sistema de creença que dona una major valoració social i major capacitat de decisió i control per sobre la infància o la joventut (Duarte, 2012). Aquest sistema d'opressió s'imposa i oprimeix a la joventut per la percepció de no ser adults i, en conseqüència, recaure en ells un estigma (Goffman, 2012) d'immadurs, inexperts, rebels, inconscients... que els invalida socialment per legitimar-los a tenir poder sobre les seves vides.

Es percep llavors la joventut com una problemàtica, una carència o una etapa d'infracció (Protto, 2014) la qual legitima la idea d'espera passiva (Bourdieu, 1978) en que les joves no se les deixa prendre partit a la decisió i agència de les seves vides o la política institucional.

En el moment en que les joves se les percep sense aquesta capacitat de responsabilitzar-se d'elles mateixes, sumada amb l'estigma de la masculinitat davant la pornografia, estariem interseccionant una visió que el gènere home amb la condició de jove transporta a aquestes persones a no ser conscients, hàbils, enteses, responsables... per a poder prendre decisions i incidència per elles mateixes i que, en conseqüència, prendre decisions per elles externament. Aquesta percepció de la joventut genera un clar desempoderament retroalimentant la percepció social d'incapaces de gestionar el seu desig, les seves fantasies o la seva sexualitat, transportant-nos llavors a pràctiques adultistes i paternalistes com la censura o privació de contingut pornogràfic.

L'adultisme, com altres sistemes d'opressió determinats per eixos social d'identitat (racialització, religió, origen, sexualitat, gènere, sexe...) també es naturalitzen creant,

com en les masculinitats, un habitus en la societat. Bourdieu (2007) enten l'empoderament com a el procés de ruptura davant aquest habitus que genera una normalització d'aquestes estructures de poder instaurades culturalment. Per tant, l'empoderament porta ímplicit en si la transformació crítica de qualsevol estructura social opressiva com, en aquest cas, l'adultocentrisme.

Ja sigui per què les joves siguin subjecte oprimat en aquesta societat per l'adultisme, com per què els homes siguin subjecte privilegiat en aquesta societat pel patriarcat, el que no podem és encaminar les polítiques públiques cap a desempoderar aquest col·lectiu, ja que estem retroalimentant un sistema i estigma que els posiciona en una subjectivitat basada en la inconsciència, dependència o victimisme. Precisem l'empoderament des d'una perspectiva com la de Freire (2002) qui enten que el pensament i consciència crítica són una eina clau per a trencar amb l'habitus i prendre agència i partit de forma transformadora. Al contrari, estem sumint als homes joves a gestionar la pornografia des de l'alienació i la reproducció de l'hegemonia cultural que, com ja he dit, segueix sent masclista, racista, capacitista, sexista...

L'empoderament és, per tant, la clau per a trencar amb qualsevol sistema que estanca a un subjecte en la posició d'oprimat o privilegiat/opressor. I, des d'una perspectiva interseccional (Crenshaw, 1989), sabent que totes fluïm en un joc de poders (Foucault, 1981), encara més precisem estar empoderades per a afrontar la nostra realitat (Diamond, 2015) i, encara més, quan es tracta d'un dret fonamental com la salut sexual (OMS, 2018) o una necessitat humana com éssers sexuals i sexualt (Beiztegui, 2006) o el plaer (Taormino, 2016). Empoderar als homes joves per un ús responsable, desobedient, conscient i just de la pornografia és el foment del plaer i la sexualitat alhora que es fomenta la dissidència, transformació i canvi social.

Com ha ser un empoderament just, desobedient, responsable i conscient?

Per poder parlar d'empoderament vull agafar la referència i definició del Projecte Hebe. El Projecte Hebe, fent referència a Soler, Trilla, Jiménez-Morales i Úcar (2017) defineixen l'empoderament com a el procés mitjançant el qual s'incrementen les possibilitats que una persona pugui decidir i actuar de forma conseqüent sobre tot el que afecta a la seva pròpia vida, participar en la presa de decisions i, finalment, intervenir de forma compartida i responsable en la col·lectivitat de la qual forma part.

El Projecte Hebe estructura l'empoderament a partir de nou dimensions (Participació, Responsabilitat, Capacitat crítica, Autoestima, Metaaprenentatges, Eficàcia, Autonomia, Identitat comunitària i Treball en equip) de les quals se'n concreten 27 indicadors que ens ajuden a ser precisos en què és i com identificar l'empoderament (Soler, Planas i Núñez, 2015). Tal com ens expliquen, l'empoderament s'enten com un procés, per tant, hi ha un aprenentatge que precisa d'un acompanyament i d'una pedagogia, és a dir, la necessitat d'una aposta educativa empoderadora.

Aquest està definit com un *“procés de creixement, enfortiment, habilitació i desenvolupament de la confiança en els individus i les comunitats per impulsar canvis positius en el context, guanyar poder, autoritat, capacitat de decisió i canvi individual i col·lectiu”* (Soler, Planas i Núñez, 2015:45). Una percepció de l'empoderament que qüestiona les estructures i el sistema hegemònic, per tant una percepció transformadora i dissident de l'empoderament.

Des d'aquest plantejament, l'empoderament necessita prendre una perspectiva feminista interseccional (Coll-Planas i altres, 2019), ja que, seguint les distincions i models identificats per Bacqué i Biewener (2013), només pot ser el model radical o social liberal el que respongui a una perspectiva feminista interseccional, ja que el model neoliberal pateix d'una ètica individualista i capitalista que xoca amb la lluita contra el classisme, el racisme o el capacitisme.

El PornoPoderío enten l'empoderament com el procés en que els homes joves, de forma individual o col·lectiva, adquireixen les competència de les nou dimensions (Soler, Planas i Núñez, 2015) des d'una perspectiva feminista interseccional (Coll-Planas i altres, 2019) per tal de fer ús de la pornografia d'una forma transformadora (Taormino, 2016), desobedient (Rubin, 1986), justa (Miller-Young, 2016), conscient (Mindell, 2015) i responsable (Coll-Planas, 2010). Es percep la pornografia com a eina de transformació social (Taormino, 2016) en que més enllà del plaer i el gaudir sexual, serveixi com a eina educativa per a la transformació i dissidència de la cultura i masculinitat hegemònica i dominant, donant als homes les competències per a poder prendre consciència, responsabilització dels seus actes i també el foment de la desobediència d'aquesta normativitat imposada per l'hegemonia. Per tant, es percep a l'home jove com a un potencial de transformació social si aquest està empoderat i que,

per tant, pugui ser individual o col·lectivament agent de canvi davant les desigualtats socials.

És des del PornoPoderío que podem fer front a problemàtiques identificades des dels diversos discursos que debaten sobre la pornografia tals com: l'autoestima davant les pressions dels cossos i identitats oprimides, la consciència davant la dominació masculina i poder parer la cosificació i mercantilització de les dones, l'ús responsable de les xarxes evitant pornovenjança o cyberbullying, la prevenció conscient de conductes de risc sexual, la crítica i transformació a les pràctiques heteopatriarcal, el boicot o oposició a la precarietat abús laboral dins la producció pornogràfica, l'heteronormativitat i limitacions sexuals, la participació i apropiació de la pornografia, l'erotització d'altres cossos no normatius, l'exploració més enllà dels límits del cercle màgic sexual... si s'aposta per un verdader empoderament just, responsable, desobedient i conscient dels homes en l'ús i gestió de la pornografia i la seva sexualitat estarem posant fil a l'agulla a problemàtiques socials que volem transformar.

Quin és el discurs feminista més proper al PornoPoderío? Per a poder conèixer el discurs de les Porn Wars que s'acosta més al PornoPoderío, he utilitzat els indicadors del Projecte Hebe per analitzar si el discurs de l'Anti-Pornografia o la Pro-Pornografia són o no empoderadors i així, conèixer, quin és discurs que pot fonamentar políticament i discursivament el PornoPoderío. La anàlisi ens ha mostrat que l'anti-pornografia no genera un discurs empoderador, ja que la seva estratègia de control, abolicció i censura i forma d'entendre a l'home com a subjecte sense agència, voluntat o capacitat de decidir denota un discurs i pràctica punitiva (Zehr, 2002) que des d'una perspectiva responsable i comunitària allunyaria als subjectes d'empoderar-lo a la seva vida i decisions.

Per tant, és el discurs i moviment Pro-pornogràfic que des de la seva estratègia d'apropriació, transformació i pedagogia per al foment de l'empoderament al plaer, la transformació social i la dissidència podem empoderar als homes joves en l'ús i gestió de la pornografia per què s'acompanya a un procés d'aprenentatge que compleix quasi totes les dimensions de l'empoderament: participació en l'apropriació i transformació del porno, responsabilitat i plena agència en les accions i consums, capacitat crítica des d'una perspectiva feminista i interseccional a la pornografia mainstream, autoestima respecte el cos d'un mateix, sexualitats i qualsevol eix identitari, meta-aprenentatges en la perspectiva del porno com a pedagogia d'autoconeixement del desig i sexualitat,

autonomia pel foment l'exploració lliure del desig i fantasies pròpies i també trencar els límits de l'hegemonia, identitat comunitària per la perspectiva social que pren la creació de pornografia feminista o post-porno connectant-ho amb desigualtats socials i eixos identitaris col·lectius.

El PornoPoderío no s'acosta amb cap discurs de treball amb les masculinitats plantejat per Flood (1996), ja que els tres discursos i les seves estratègies deixen a l'home en una posició de cupabilització que genera malestar i estancament i no responsabilització i agència (pro-feministes), victimització que estanca en el rol de víctima i treu poder d'acció i agència davant la opressió negant la capacitat d'actuació i reacció (masculinistes) i essencialisme alienador parla d'empoderament des d'una perspectiva espiritual i determinista, per tant, poc crítica i generadora d'autonomia (mitopoètics). Això ens porta a reprendre la crítica d'Azpiazu (2017) que els discursos i estudis al voltant de les masculinitats han acabat creant una bombolla poc responsabilitzadora i sense treballar la qüestió del poder creant discursos de transformació superficials com els de "noves masculinitats" o "masculinitats alternatives". Per tant, hi ha una clara necessitat de replantejar la forma de treballar les masculinitats per què esdevingui verdaderament empoderadora i fomenti una transformació social de les masculinitats des de l'empoderament conscient, desobedient, responsable i just i pugui apotar per una transformació de les relacions de poder i no fixar-ne només en la transformació de les identitats.

Existeixen programes actuals propers al PornoPoderío?

Coneixent les bases discursives del PornoPoderío, ens podriem preguntar llavors si existeixen programes d'educació sexual per a joves homes que s'acostin a l'aproximació del PornoPoderío, ja que d'aquesta forma coneixeriem què s'està fent a l'actualitat que doni aquesta aproximació des d'un empoderament just, conscient, responsable i desobedient. Per poder-ho fer el responsable del centre de recursos sobre educació sexual de Sida Studi i professionals del Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitats (CJAS) ens han ofert el seu suport facilitant-nos els programes actuals de referència ja siguin online: *The Porn Conversation* (2017) de la productora i educadora sexual Erika Lust, *Porno Skola* (2017) de l'Ajuntament de Victoria-Gasteiz, *Hem de parlar de porno* (2018) de Safe the Children, *La pornografia como escuela* (2020) del

Consell de Joventut del Principat d'Astúries. Com també presencials: *Va de Porno* (2018) d'Ulleres per Esquerrans i *Satisficció* (2019) del CJAS. Un resum de la anàlisi realitzada de l'aproximació dels programes al PornoPoderío ens diu que:

L'empoderament dels homes joves: De tots aquests programes només hi ha un que estigui dirigit a específicament a homes joves: *Va de Porno* (2018) que tampoc segueix cap dels discursos de treball analitzats en homes, la resta van dirigits a un públic jove en general o a famílies. Això ens reafirma, de nou, la poca especificitat dels programes, la desconfiança cap als homes joves i l'adultisme de dirigir programes a les famílies per a que eduquin als joves.

El Poder: Alguns programes ni es menciona el poder o les relacions de poder (*The Porn Conversation* o *Hem de parlar de porno*), un fet que nega l'eix fonamental transversal del debat feminista que pot generar tant plaer com abús. En d'altres es parla del poder principalment per parlar d'abús o sexisme (*PornoSkola* o *La pornografia como escuela*), per tant, una visió simplista, jeràrquica o monofocal del poder. I d'altres en parlen des de la visió del PornoPoderío (*Va de Porno* o *Satisficció*).

L'empoderament: En els programes que es parla explícitament d'empoderament (*PornoSkola*, *Va de Porno* o *La pornografia como escuela*) s'enten que és a través d'una bona educació sexual que es pot arribar a aconseguir aquest empoderament. Tot i això, tots aquests programes aproximen l'empoderament des d'una falsa consciència crítica, ja que la única crítica acceptada és la que proposa el propi programa mostrant una realitat en concret i, per tant, la inexistència d'autonomia, participació o capacitat crítica. Un empoderament que reproduceix un discurs alarmista i victimitzador de la anti-pornografia.

La responsabilitat: en alguns programes la responsabilitat es focalitza en les famílies o educadors (*The Porn Conversation*, *La pornografia como escuela* o *Hem de parlar de porno*), retroalimentant el discurs adultista cap a joves i l'estigma de manca d'agència masculina. En d'altres si que es parla d'un discurs que responsabilitza del propi consum o la pròpia sexualitat (*Satisficció*, *Va de Porno* o *La pornografia como escuela*). La resta no nombren la responsabilitat en cap moment, fent llavors que la pornografia sigui tractada com a consum sense impacte dels teus actes o decisions.

La justícia: la gran majoria de programes tenen darrere seu una perspectiva de justícia (explícita o implícita) per l'enfoc d'enderrocar qualsevol tipus de violències o abusos

dins i fora el porno. L'únic que no parla d'això és *Hem de parlar de porno*, que en cap moment parla de relacions de poder i, com a molt, anomena conductes de risc individuals com sexting.

La consciència: com hem anomenat anteriorment, hi ha una perspectiva poc crítica al voltant de prendre consciència, sembla més que tots els materials vagin enfocats a que la persona aprengui un nou discurs (considerat crític) davant la pornografia, però no fomenta la creativitat, el qüestionament o l'autonomia de pensament. Satisficció si que genera aquesta consciència des de l'exploració sense judici de la pornografia i la sexualitat i *Va de Porno* l'exploració des d'una perspectiva d'autoconeixement.

La desobediència: En tots els programes s'aproxima a la pornografia seguint dins del cercle màgic de Rubin (1989) i, per tant, no fomentant la desobediència de les pràctiques normatives més enllà d'una acceptació LGBTIQ+, però en cap moment trencant les barreres de pràctiques no normatives, la monogàmia o la parella. Sembla que critiquem la normativitat però hi ha por o tabú a una ruptura sexual i pornogràfica d'altres prismes i vivències que trenquen la normativitat i fomentar-la.

En conclusió, podem dir que hi ha programes força allunyats del discurs del PornoPoderío, com l'*Hem de parlar de porno* o *The Porn Conversation*, i d'altres més propers com Satisficció o *Va de Porno*. Sigui com sigui, segueix havent-hi una realitat de manca d'aproximació i diversitat de programes a la temàtica, manca d'especificitat cap a homes joves, manca d'extensió territorial, manca d'impacte obligat a tot el territori des de les polítiques públiques i, sobretot, una manca de perspectiva empoderadora com al que plantegem. El PornoPoderío es presenta llavors com una assignatura pendent que no només aposta per unes polítiques públiques que garanteixin el dret fonamental de la salut sexual des l'educació, sinó també des d'una revolució discursiva d'empoderament dels homes joves.

El PornoPoderío es presenta llavors com una transformació discursiva que transporta individual i col·lectivament a que els homes joves prenguin agència transformadora i responsabilitat social vers l'ús de la pornografia i la seva sexualitat sempre connectada amb la masculinitat i les relacions de poder interseccionals que se'n deriven. Aquesta proposta empoderadora es presenta com discurs a implantar dins les polítiques públiques de salut sexual (plans, programes, projectes... al voltant d'educació sexual i pornografia), per a qüestionar el discurs i estratègia anti-pornogràfica, per a criticar els

models de treball de masculinitats i per a fomentar el discurs i pràctiques empoderadores que ja es duen a terme des d'una perspectiva sex-positiva.

Necessitem homes amb PornoPoderío per a tenir individual i col·lectivament referents i pràctiques d'homes empoderats justos, responsables, desobedients i conscients si volem trencar amb agència personal i col·lectiva el masclisme, racisme, capacitisme, lgbtiq+fòbia, adultocentrisme i classisme d'aquesta societat. Tot això gaudint de l'increïble potencial de la pornografia i el plaer de la sexualitat.

BIBLIOGRAFIA

- Albury, K. (2014). Porn and sex education, porn as a sex education. *Porn Studies*.
- Artazo, G., i Bard Wigdor, G. (2020). Pornografía mainstream y su relación con la configuración de la masculinidad hegemónica. *Atlánticas. Revista Internacional de Estudios Feministas*, 4(1), 325-357.
- Azpiazu, J. (2007). Grupos de hombres y discursos sobre la masculinidad: ¿Nuevas configuraciones?
- Azpiazu, J. (2015). Men and feminism: From the privilege of comfort to the uneasiness of political engagement in feminist issues. *Papeles de CEIC*
- Azpiazu, J. (2017). *Masculinidades y feminismo*. Virus Editorial.
- Bacqué, Mh & Biewener, C (2013) *L'empowerment, une pratique émancipatrice*. La Découverte.
- Badinter, Elisabeth. (1993). *XY La identidad masculina*. Alianza editorial.
- Ballester L. Rosón C. i Facal T. (2020). *Pornografía y educación afectivosexual*. Octaedro
- Ballester, L. Orte, C. i Red Jóvenes e Inclusión (2019). Prevalance and determinants of problematic online pornography use in a sample of German women. *Journal of Sexual Medicine*
- Ballester, L. Orte, C. i Red Jóvenes e inclusión (2019). *Nueva pornografía y cambios en las relaciones interpersonales*. Octaedro.
- Barash, D. (1979). *The Wisperings Within*. Harper & Row.
- Beiztegui, J. (2006). Hacia una nueva educación contraceptiva y sexual: reflexiones en torno a la eficacia de la pedagogía contraceptiva actual en las relaciones eróticas de nuestros jóvenes. *Revista de estudios de juventud*. n. 73
- Bonino, L. (2000). *Varones, género y salud mental. Deconstruyendo la normalidad masculina*.
- Bonino, L. (2002). *Masculinidad hegemónica e identidad masculina*. *Dossieres feministas 6. Masculinitats: mites, de/construccions i mascarades*.
- Borràs, Laura i Alsina, Cristina. *Masculinidad y violencia*. De: *Nuevas Masculinidades*. Icaria.
- Bourdieu, Pierre. (1978) "La juventud no es más que una palabra", en *Sociología y cultura*, México, Grijalbo, 2002.

- Bourdieu, P. (2000). La dominación masculina. Anagrama.
- Bourdieu, P. (2007) El sentido práctico. España. Edición Siglo XXI.
- Buitrago, J. (2018). Homo pornograficus: Consumo de pornografía heterosexual en la construcción social e individual de las masculinidades: el despliegue de las sexualidades. Undiversidad de Antioquia.
- Burbano, M., i Brito, J. (2019). La pornografía y su incidencia en el desarrollo psicosexual de adolescentes. UNIANDES EPISTEME
- Brage, L., Varela, C., Juncal, R., Martínez, F., i Fondo, T. (2020). Consumo de pornografía entre jóvenes universitarios: actitudes y prácticas de riesgo. En Pornografía y educación afectivosexual (pp. 27-80). Octaedro
- Calvo, S. (2015). Educación sexual mediática. Incorporando la alfabetización mediática crítica en un programa de educación sexual para educación secundaria obligatoria. Redes.com
- Canseco, A. (2016). Eroticismos en disputa: Notas para una crítica de la pornografía. Baderbec - VOL. 6 N° 11
- Carrera, M., Lameiras, M., y Rodríguez, Y. (2012). “Hacia una educación sexual que todavía es posible”, *Informació Psicològica*, 103, 4-14.
- Cobo, R. (2020). Pornografía. El placer del poder. Ediciones B.
- Cobo, R. (2020). El imaginario pornográfico como pedagogía de la prostitución.
- Cobo, R. (2011). Hacia una nueva política sexual: las mujeres ante la reacción patriarcal. Catarata
- Cobo, R. (1995). Fundamentos del patriarcado moderno. Cátedra.
- Coll-Planas, G. Vidal, M. (2013) *Dibuixant el gènere*. Barcelona: Edicions 96.
- Coll-Planas, G., Solà-Morales, R. (2019). *Igualtats connectades. Interseccionalitat a les polítiques públiques locals. Guia per incorporar la interseccionalitat a les polítiques locals*.
- Coll-Planas, G. (2010). La voluntad y el deseo. La construcción social del género y la sexualidad: el caso de lesbianas, gays i trans. Egales editorial.
- Compaire, J. (2013). *Un trencall del camí. Un moviment d'homes per la igualtat a l'estat espanyol*. ICPS – UAB publicacions
- Connell, R. 2003. *Rethinking Masculinities*. Gender and Society.
- Conroy, P. (1979). *El principe de las mareas*. Visua

Council of Europe. (2009). Integrated strategy against violence. Council of Europe Policy guidelines on integrated national strategies for the protection of children from violence against violence.

Córdoba, M. i Ibarra-Casals, D. (2021). Pornografía y Masculinidades en Tiempos de COVID-19. Subjetividad y procesos cognitivos. Volumen 24 n2. Pandemia.

Cline, V. (2001). Pornography's effects on adults & children (p. 10). New York: Morality in Media.

Cuevas, N. (2021). Pornografía Mainstream y juventud. Los efectos de la pornografía a través de internet en los y las adolescentes, y la necesidad de educación afectiva en España. Universidad de La Laguna.

Crenshaw, K. (1989). "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics". University of Chicago Legal Forum, 139-67

Despentes, V. (2006). Teoría King Kong. Melusina

Diamond, J. (2015). Power, a user's guide. Kindle

Dodson, B. (2016). Porn wars: las guerras del porno. Editorial Melusina

Duarte, C. (2012). Sociedades adultocéntricas: sobre sus orígenes y reproducción. Última Década N36, CIDPA Valparaíso.

Dworkin (1989) Pornography: Men possessing Women, Nueva York: A Plume Book

Flood, M. (1993): ¿SE PUEDE HABLAR DE "UN" MOVIMIENTO DE HOMBRES?. Jerez De La Frontera: Ayuntamiento De Jerez.

Foucault, M. (1973). El orden del discurso. Marginales.

Foucault, M. (1976). Historia de la sexualidad. La voluntad del saber. Siglo XXI

Foucault, M. (1981). Un dialogo sobre el poder y otras conversaciones. Alianza.

Ford, J., Durtschi, J., y Franklin, D. (2012). Structural Therapy With a Couple Battling Pornography Addiction. The American Journal of Family Therapy, 336-348.

Fuertes, A. i González, E. (2019). La salud afectivo-sexual de la juventud en España. Revista de estudios de juventud.

Freire, P (2002) La educación como práctica de libertad. Madrid. Siglo XXI.

Freixanet, M. (coord.). 2013. Homes Gènere: Polítiques públiques locals i la transformació de les masculinitats. ICPS – UAB publicacions

- García-Santesmases, A. (2017). *Cuerpos (im)pertinentes: Un análisis queer-crip de las posibilidades de subversión des de la diversidad funcional*. UB.
- Goffman, E. (2012). *Estigma. La identidad deteriorada*. Amorrortu. Buenos Aires
- Goldberg, S. (1976). *La inevitabilidad del patriarcado*. Alianza editorial.
- Gutmann, M. (1997). *Traficando con hombres: la antropología de la masculinidad*. *Annual Review of Anthropology*, num 26, 1997, pp. 385-409.
- Hald, G. i Malamuth, N. (2008). *Self-perceived effects of pornography consumption*. *Archives of sexual behavior*.
- Hancock, A. (2007). *When multiplication doesn't equal quick addition: Examining intersectionality as a research paradigm*. *Perspectives on politics*.
- Haraway, D. (1991). *Ciencia, cyborgs y mujeres: la reinención de la naturaleza*. Cátedra.
- Harding, S. (1987), "Is There a Feminist Method?", *Feminism and Methodology*, Bloomington/Indianapolis. Indiana University Press.
- Hohler, L. (2014). *Líderes empoderados. Desarrollo personal para un liderazgo congruente y eficaz*. Grundkraft.
- INE (2019). *Encuesta sobre Equipamiento y Uso de Tecnologías de Información y Comunicación en los Hogares*.
- Institut d'Estudis Catalans (2021). *DIEC2*.
- Izquierdo, Maria Jesús. (2007). *Lo que cuesta ser hombre: costes y beneficions de la masuclinidad*. Congreso SARE 2007. *Masculinidad y vida cotidiana*. EMAKUNDE.
- Kimmel, M. (1995). *Manhood in America: A Cultural History*. Oxford University
- Kimmel, M. (2005). *History of Man: Essays on the History of American and British Masculinities*. Albany
- Kirby, D. Laris, B. i Rolleri, L. (2007). *Sex and HIV education programs: their impact on sexual behaviors of young people throught the world*. *Journal of Adolescent Health*
- Ley Orgánica 2/2010, de 3 de marzo, de salud sexual y reproductiva y de la interrupción voluntaria del embarazo. BOE nº. 55, de 04/03/2010.
- Llopis, M. (2010). *El postporno era eso*. Melusina
- LOE (2006). *Ley Orgánica de Educación*. Boletín Oficial del Estado, no. 106 de 4/5/2006, Acceso, 20/11, 2011

- LOGSE (1990). Ley de Ordenación General del Sistema Educativo. Boletín Oficial del Estado, no. 238 de 4/10/1990, Acceso, 20/11, 2011
- LOMCE (2013). Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa. Ley Orgánica 8/2013 de 9 de diciembre para la mejora de la calidad de la enseñanza, BOE n. 295 de 10 de diciembre de 2013
- Lomas, C. (2003). Todos los hombres son iguales? Identidades masculinas y cambios sociales. Paidós editorial.
- Lust, E. (2009) Porno para mujeres. Barcelona: Melusina.
- Lust, E. (2017). The Porn Conversation. Guía para padres con niños de más de 15 años. Erika Lust Films.
- Mac, J. i Smith, M. (2020). Putas insolentes. La lucha por los derechos de trabajadoras sexuales, Madrid, Traficantes de sueños.
- Malem, J. (1992). Acerca de la pornografía. Revista del Centro de Estudios Constitucionales.
- Margulis, M. i Urresti, M. (1996). La juventud es más que una palabra. Ensayos sobre cultura y juventud. Buenos Aires
- Martínez-Álvarez, J. L., Vicario-Molina, I. y González, E. (2013). “Fuentes de educación sexual, su utilidad y preferencia en la adolescencia temprana y media”, en Gázquez, J. J., Pérez, M. C., Molero M. M., y Parra R. (coords.), Investigación en el ámbito escolar. Un acercamiento multidimensional a las variables psicológicas y educativas, Granada: Geu Editorial, pp. 719-724.
- Martínez-Álvarez, J. L.; Carcedo, R. J.; Fuertes, A.; Vicario-Molina, I; Fernández-Fuertes, A.; y Orgaz, M. B. (2012). “Sex education in Spain: Teacher’s views of obstacles”, Sex Education: Sexuality, Society and Learning, 12, 425-436.
- Martínez, A. (2010) “La pornografía a debate. Notas sobre sexualidad e identidad de género en los argumentos feministas”. Nomadías, nº 11. Facultad de Filosofía y Humanidades, Universidad de Chile.
- Marzano, M. (2006). La pornografía o el agotamiento del deseo. Buenos Aires: Manantial.
- Milano, L. (2009). Porno es educación sexual, lo queramos o no. Entrevista a Erika Lust. Imagofagia. Revista de la Asociación Argentina de Estudios de Cine y Audiovisual

- Mindell, A. (1988). *City Shadows. Interventions in psychiatry*. Routledge
- Mindell, A. (2015). *Sentados en el fuego*. DDX editions.
- Molero, A. (2015). *El que tot bon mascle ha de complir*. Ulleres per Esquerrans.
- Molero, A. (2016). *Tu ets un marika no? - Les tres normes intrencables del mascle, adult, masclista i homòfob*. Ulleres per Esquerrans.
- Molero, A. (2019). *Què pebrots faig amb la meva masculinitat?*. Ulleres per Esquerrans.
- Molero, A. (2019). *Desempoderem o empoderem als homes?*. Ulleres per Esquerrans.
- Montgomery, S., Kohut, T., Fisher, W., & Campbell, L. (2015). How the popular media rushes to judgment about pornography and relationships while research lags behind. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 243-256.
- Nardini, K. (2019). *Educación sexual y pornografía. Satisficció*. 26/11/2019 Associació Educativa Itaca, Hospitalet, Barcelona.
- Navarro, J.M. 2002. *Les Noves Masculinitats com a alternatives a la violència, Dossiers Feministes 6: Mites, deconstruccions i mascarades*. Universitat Jaume I.
- Nieto, J. (2008). *Transexualidad, intersexualidad y dualidad de género*. Bellaterra.
- Negash, S., Sheppard, N., Nathaniel, L., & Frank, F. (2016). Trading Later Rewards for Current Pleasure: Pornography. *JOURNAL OF SEX RESEARCH*, 689-700.
- Ogasa, O i Gaddam, S. (2011). *A Billion Wicked Thoughts: What the Internet Tells Us About Sexual Relationships*. Kindle
- Ogien, R. (2005) *Pensar la pornografía*. Barcelona: Paidós.
- OMS (2002). *Defining sexual health: report of a technical consultation on sexual health, 28-31 January 2002*, Geneva.
- Osborne, R. (1989) *Las mujeres en la encrucijada de la sexualidad*. Barcelona: LaSal edicions de les dones.
- Osborne, R. (1988) “Debates actuales en torno a la pornografía y a la prostitución” en *Revista de Sociología*, vol.30, pp.97-105. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Parrón, N. Gelabert, N. Sedano, S. (2020). *Programas de educación afectivosexual en España: una revisión sistemática*. Octaedro
- Peña Sánchez, E. (2012) “La pornografía y la globalización del sexo”. *El Cotidiano*, núm. 174, julio-agosto, pp.47-57. Universidad Autónoma Metropolitana
- Pérez, A. (2019). *Subversión feminista de la economía. Traficantes de sueños*.
- Poderío, L. (2021). *Poderío tiene acento andaluz y feminista*. La Poderio

- Pornhub. (2019). The 2019 year review.
- Porno Skola (2017). Porno Eskola. Es la pornografía la educación sexual de hoy?.
- Prada, N. (2010). “¿Qué decimos las feministas sobre la pornografía? Los orígenes de un debate”. La manzana de la discordia, vol.5, no.1, enero-junio, pp.7-26. Universidad Nacional de Colombia
- Preciado, B. (2011). Manifiesto contrasexual. Anagrama
- Preciado, P. (2008). Testo Yonki. Editorial Espasa
- Protto, M. (2014). Discusiones teóricas para el debate sobre las políticas públicas y las juventudes. Revista Argentina de Estudios de Juventud
- Ulleres per Esquerrans. (2018). Va de Porno, programa d’educació sexual en el porno per a joves. Material auto-editat per Ulleres per Esquerrans
- Ury, W. (2005). Alcanzar la paz. Paidós contextos.
- Ringrose, J. (2019, 11 de abril) “Banning porn won’t work. So how can we best support Young people’s digital intimacies?”, Sexplain.
- Ríos, R. (2009). Foucault y la condición gay. Intelectuales
- Robertson, G. (1983). Obscenity and the Law in Practice.
- Rodríguez, M. (2020). La Pornografía como Escuela. Construcción del imaginario sexual en las personas jóvenes. Studio Llunik.
- Royo, A. (2018) Falos y falacias. Barcelona: Arpa.
- Rubin, G. (1986). "El tráfico de mujeres: notas sobre la economía política del sexo". Revista Nueva Antropología. Universidad Nacional Autónoma de México.
- Rubin, Gayle (1989) “Reflexionando sobre el sexo” dins de Vance, Carol S. (comp.) Placer y peligro. Explorando la sexualidad femenina. Madrid: Editorial Revolución.
- Saez, J. (2005). Excesos de masculinidad: la cultura leather y la cultura de los osos. Traficantes de sueños
- Safe the Children (2020). (Des)Información sexual: pornografía y adolescencia.
- Safe the Children (2018). Hem de parlar de porno. Guia per a famílies sobre el consum de pornografía en l’adolescència. Safe the Children.
- Smith, C. (2016). Verdades emocionales y presentaciones escalofriantes: el resurgimiento del feminismo antiporno. Melusina
- Soler, P., Trilla, J., Jiménez-Morales, M. i Úcar, X. (2017). La construcción de un modelo pedagógico del empoderamiento juvenil: espacios, momentos y procesos.

- Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, 30, pp. 19-34. ISSN: 1948-9742, DOI: https://doi.org/10.7179/PSRI_2017.30.02
- Soler, P. Planas, A. Núñez, H. (2015). El reto del empoderamiento en la Animación Sociocultural: una propuesta de indicadores. *Animation, territoires et pratiques socioculturelles (ATPS)* (8), pp. 41-54. ISSN: 1923-8541
- Szil, P (2018). En manos de hombres: pornografía, trata, prostitución. *ATLÁNTICAS – Revista Internacional de Estudios Feministas*
- Taormino, T. Penley, C. Parrenas, C. Miller-Young, M. (2016). *Porno feminista. Las políticas de producir placer*. Barcelona: Editorial Melusina.
- Tarrant, S. 2009. *Men and Feminism*. Seal Studies
- Torres, D. (2010) *Pornoterrorismo*. Txalaparta.
- Trujillo, G. (2005). *Desde los Margenes. Practicas y representacions de los grupos queer en el estado español*. Traficantes de sueños
- Thompson, D. (2007). *Black and White and Blue: Adult Cinema from the Victorian Age to the VCR*
- Vance, C. (1989). *El placer y el peligro: hacia una política de la sexualidad*. Madrid: Talasa.
- Vélez, L. (2011). *Sujetos de un contra-discurso: Una historia intelectual de la producción teórica gay, lesbiana y queer en España*. Edicions Bellaterra
- Ward, J. (2016). *Cerdos queer feministas: manifiesto de una expectadora*. Melusina
- Walker, L. (1979). *The Battered Woman*. Kindle
- Wilson, G. (2015). *Your Brain on Porn: Internet Pornography and the emerging Science of addiction*. Kindle
- Yuval-Davis, N. (2017). *Situated intersectionality and the meanings of culture: O(s) sentido(s) da(s) cultura(s)*. Consello da Cultura Galega.
- Zehr, H. (2002). *The little book of restorative justice*. Good Books. Pennsylvania.

Annex 1:

Preguntes per comprendre el discurs respecte homes, joves, pornografia/masculinitat, poder i empoderament dels homes joves	<i>Antipornografia</i>	<i>Pro-pornografia i sex-positive</i>	<i>Pro-feministes</i>	<i>Masculinistes</i>	<i>Mitopoètics</i>
Com es percep la pornografia? O com es percep la masculinitat?	-Com una eina de dominació patriarcal	-Com una eina de transformació social -Com a polítiques del plaer i com a eina	Patriarcal i destructiva cap a les dones	Negativa i tòxica, cal canviar-la	Limita al seu desenvolupament com a home
Quina és la problemàtica principal?	-La pornografia heteropatriarcal que genera violències i abusos	-Hegemonia heteropatriarcal que monopolitza el discurs del plaer i la sexualitat -Percepció feminista antipornogràfica de judici moralista, conservador i simplista cap a la pornografia	L'home com a agressor i opressor patriarcal	L'home com a víctima del patriarcat	L'home com afeblit pel feminisme
Quin objectiu té?	-Acabar amb les violències masclistes i patriarcal i la dominació patriarcal	-Alliberació, empoderament, dissidència, apropiació i transformació de la sexualitat, social i del plaer a través de la pornografia	-Esdevenir aliats en contra el l'heteropatriarcat en xarxa amb els moviments feministes	-Acabar amb les violències i costos de la masculinitat a causa del patriarcat	-Reconnectar a l'home amb el seu poder
Quina és l'estratègia per resoldre la problemàtica i assolir l'objectiu?	-Abolició i censura -Control i punició estatal	-Apropiació i transformació de la pornografia des d'altres discursos (lgbtiq+, diversitat funcional, anti-racista...) -Pedagogies de la pornografia per a l'empoderament del plaer	Desempoderar a l'home	Canviar la masculinitat a una nova o alternativa masculinitat	Reconnectar amb l'essència de l'home
Com es percep el poder?	-Negatiu i opressiu -Monofocalitzat en gènere	Microfísica del poder i interseccionalitat	Negatiu	Negació del poder	Positiu i necessari
Com es percep a l'home?	-Opressor i dominant causat per la pornografia	Empoderat en el plaer, estancat en l'heteropatriarcat	Opressor i dominant de les relacions de gènere	Víctima del patriarcat	Afeblit pel feminisme i la seva lluita
Com es percep al jove?	-Oprimat pel patriarcat i la nova pornografia online	Generacions més alliberades, conscients i exploradores	Més conscient que les anteriors generacions	Masculinitat alternativa i nova	Un home que encara ha d'esdevenir
Com es percep l'empoderament de l'home jove?	-L'empoderament apareix quan hi ha un límit i consciència davant la violència i l'abús de poder		Els homes no s'han d'empoderar	No existeix relació amb el poder	Forma d'empoderament, reconexió amb l'home adult i creixement personal

Taula 1. Eixos claus d'identificació del discursos respecte pornografia, masculinitats poder i empoderament dels homes joves. Elaboració pròpia.

Annex 2:

Perspectiva	Percepció del poder	Aportació pràctica i empoderadora
Microfísica del poder (Foucault, 1981)	El poder és sempre existent, canviant, necessari i totes en tenim	-El poder no desapareix -El poder no és dolent, sinó la seva gestió o us que pot generar dominació o abús -Totes tenim poder (privilegis o opressions)
Estructura de dominació patriarcal (Cobo, 2020)	El sistema i cultura heteropatriarcal estanca el poder de dominació masculí exloent i violentant a les dones	-El poder es pot estancar -El poder pot generar dominació, violències i desigualtats -Hi ha subjectes més vulnerables estructuralment a estar en situacions d'opressió
Interseccionalitat (Crenshaw, 1989)	El poder és contextual i construeix en cada subjectivitat i relació una experiència única sobre els privilegis i opressions tenint en compte tots els eixos identitaris	-Totes podem estar en situació de víctima o opressora al mateix temps -No marginar cap opressió o desigualtat social (estancant-nos en una visió monofocal) -No victimitzar-nos o culpabilitzar-nos -Fomentar la responsabilitat i agència respecte les accions i vivències de cadascú

Taula 3. Resum de les perspectives del poder analitzades. Elaboració pròpia